

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Karolína Šindelková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Nadace německých politických stran a jejich
zahraničně-politická expertíza na příkladu
německo-ruských vztahů**

Bakalářská práce

Autorka práce: Karolína Šindelková

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autor použil DeepL za účelem překladu z německého jazyka. Po použití tohoto nástroje/služby autor obsah podle potřeby zkontroloval a upravil a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace

V Praze dne 30. 7. 2024

Karolína Šindelková

Bibliografický záznam

ŠINDELKOVÁ, Karolína. Německé politické nadace a jejich zahraničně-politická expertíza na příkladu německo-ruských vztahů. Praha, 2024. 89 s. (včetně příloh a titulní strany)
Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Rozsah práce: 113 946 znaků

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se věnuje německým politickým nadacím a jejich zahraničně-politické expertíze na příkladu německo-ruských vztahů. Práce obsahuje přehled o legislativním ukotvení německých politických nadací, historii vzniku jednotlivých nadací a informace o osobnostech, jejichž jména nosí. Rovněž se zabývá rolí nadací v zahraniční politice. Kromě přehledu o samotných nadacích je v práci i kapitola o německo-ruských vztazích, a to primárně v letech 2014-2022. Pro lepší pochopení přístupu jednotlivých politických stran ve Spolkové republice Německo k Ruské federaci práce rovněž pojednává o konkrétních výrazných představitelích politických stran a jejich vztahu k Ruské federaci. Poslední částí práce je samotná komparativní analýza postavená na zmínkách o Ruské federaci ve výročních zprávách nadací z let 2014-2022.

Abstract

The present bachelor's thesis focuses on German political foundations and their foreign policy expertise using German-Russian relations as an example. The thesis provides an overview of the legislative anchoring of German political foundations, the history of the foundations' establishment and information about the personalities whose names they bear. It also discusses the role of foundations in foreign policy. In addition to an overview of the foundations themselves, the thesis includes a chapter on German-Russian relations, primarily in the period 2014-2022. To better understand the approach of the various political parties in the Federal Republic of Germany towards the Russian Federation, the thesis also discusses specific prominent political party leaders and their relationship to the Russian Federation. The last part of the thesis is the comparative analysis itself, based on references to the Russian Federation in the foundations' annual reports from 2014-2022.

Klíčová slova

Německé politické nadace, německo-ruské vztahy, Spolková republika Německo, Ruská federace, zahraniční politika, politické/občanské vzdělávání

Keywords

German political foundations, German-Russian relations, Federal Republic of Germany, Russian Federation, foreign policy, political/civic education

Title

Foundations of German political parties and their foreign policy expertise on the example of German-Russian relations

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především svému vedoucímu práce PhDr. Michaelu Romancovovi, PhD. za lidský přístup, cenné rady a připomínky. Poděkování patří i mé rodině, přátelům a kolegům, kteří mi poskytli potřebný čas a podporu při psaní této práce.

Obsah

Úvod	5
1. Přehled literatury	7
2. Metodologické ukotvení	9
3. Teoretická východiska práce	12
3.1 Nadace německých politických stran	12
3.1.1 Role nadací v zahraniční politice a jejich zahraničně-politická expertíza.....	15
3.2 Soft power.....	16
4. Německo-ruské vztahy v letech 2014-2022	18
5. Politické strany v Německu, jejich spřízněné politické nadace a vztah k Rusku	23
5.1 Sociálnědemokratická strana (SPD)	25
5.1.1 SPD a její vztah k Rusku	25
5.1.2 Nadace Friedricha Eberta	27
5.2 Křesťanskodemokratická unie (CDU).....	28
5.2.1 CDU a její vztah k Rusku	28
5.2.2 Nadace Konrada Adenauera	29
5.3 Křesťansko-sociální unie (CSU).....	30
5.3.1 CSU a její vztah k Rusku.....	30
5.3.2 Nadace Hannse Seidela	32
5.4 Bündnis 90/Die Grünen	33
5.4.1 Bündnis 90/Die Grünen a její vztah k Rusku	33
5.4.2 Nadace Heinricha Bölla.....	34
5.5 Svobodná demokratická strana (FDP).....	35
5.5.1 FDP a její vztah k Rusku	35
5.5.2. Nadace Friedricha Naumanna	36
5.6 Die Linke	37
5.6.1 Die Linke a její vztah k Rusku	37

5.6.2 Nadace Rosy Luxemburgové.....	38
6. Komparativní analýza na základě výročních zpráv z let 2014-2022.....	39
6.1. Výroční zprávy Nadace Friedricha Eberta	39
6.2 Výroční zprávy Nadace Konrada Adenauera	42
6.3 Výroční zprávy Nadace Hannse Seidela	45
6.4 Výroční zprávy Nadace Heinricha Bölla.....	47
6.5 Výroční zprávy Nadace Friedricha Naumanna	51
6.6 Výroční zprávy Nadace Rosy Luxemburgové.....	55
6.7 Shrnutí	57
Závěr.....	60
Summary.....	64
Použitá literatura.....	68

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Friedricha Eberta v letech 2014-2022	42
Tabulka 2: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Konrada Adenauera v letech 2014-2022	45
Tabulka 3: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Hannse Seidela v letech 2014-2022.....	47
Tabulka 4: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Heinricha Bölla v letech 2014-2022.....	51
Tabulka 5: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Friedricha Naumanna v letech 2014-2022	54
Tabulka 6: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Rosy Luxemburgové v letech 2014-2022	57

Seznam použitých zkratk

AfD	Alternativa pro Německo (Alternative für Deutschland)
CDU	Křesťanskodemokratická unie (Christlichdemokratische Union)
CSU	Křesťansko-sociální unie Bavorska (Christlich-soziale Union Bayern)
FDP	Svobodně demokratická strana (Freie Demokratische Partei)
FES	Nadace Friedricha Eberta (Friedrich-Ebert-Stiftung)
FNS	Nadace Friedricha Naumanna (Friedrich-Naumann-Stiftung)
HBS	Nadace Heinricha Bölla (Heinrich-Böll-Stiftung)
HSS	Nadace Hannse Seidela (Hanns-Seidel-Stiftung)
KAS	Nadace Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung)
LGBT(Q+)	lesby, gayové, bisexuálové a transgender osoby (Q+ označuje další spektrum sexuálních orientací a genderových identit)
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organisation)
RLS	Nadace Rosy Luxemburgové (Rosa-Luxemburg-Stiftung)
SPD	Sociálně demokratická strana (Sozialdemokratische Partei)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké (United States of America)

Úvod

„Činnost politických nadací se neomezuje pouze na Německo, ale je vykonávána především také v zahraničí. Dovolte mi, abych i o tom řekl několik slov. Jejich práce v zahraničí je nejlepší reklamou naší demokracie ve velmi praktických a hmatatelných projektech. Jejich projekty v zahraničí jsou nepostradatelné.“

– bývalý spolkový prezident Roman Herzog (v úřadu v letech 1994–1999)

Projev spolkového prezidenta Romana Herzoga u příležitosti 40. výročí založení Nadace Friedricha Naumanna v Königswinteru v roce 1998

Německým politickým nadacím nebývá v akademických pracích věnována velká pozornost, přestože se jedná o jedinečné aktéry působící nejen ve Spolkové republice Německo, ale i v zahraničí. Nadace publikují vlastní analýzy, podílejí se na psaní odborné literatury, pořádají debaty a diskuze, poskytují stipendia a mnoho dalšího. Každá z nadací má i své zahraniční pobočky, díky kterým může v dané zemi provádět výzkumnou činnost ve spolupráci s místními, většinou nevládními, organizacemi a podílet se především na politickém vzdělávání místních obyvatel a podpoře demokracie. Díky své jedinečnosti se jim daří oslovovat široké spektrum partnerů a udržovat s nimi dlouhodobé vztahy.

Cílem této bakalářské práce je poskytnout ucelený a relevantní přehled o německých politických nadacích, jejich historii a úkolech. Z úkolů se v práci zaměřím na zahraničně-politické působení jednotlivých nadací. Konkrétním případem, jímž se ve své práci budu zabývat, je role politických nadací v německo-ruských vztazích. Tato práce se soustředí na období vztahů mezi oběma zeměmi v letech 2014–2022. V roce 2014 anexe Krymu a podpora separatistických republik na východě Ukrajiny Ruskou federací ukázala ruské mocenské touhy, jež vyústily v masivní otevřený útok na Ukrajinu roku 2022. Tato práce si tedy rovněž vytyčuje za cíl zmapovat vývoj aktivit týkajících se Ruska, které byly prováděny jednotlivými politickými nadacemi ve zvoleném období, a následně vytvořit srovnání mezi nadacemi.

Ve své práci se budu zaměřovat na nadace politických stran zastoupených v Německém spolkovém sněmu od voleb v roce 2021 s výjimkou Alternativy pro Německo

(AfD), jejíž nadace sice vznikla roku 2017, ale nedostává státní příspěvek¹ a nevydává výroční zprávy, které bych využila pro komparativní analýzu.

Otázky, které by měly být v závěru mé práce zodpovězeny zní následovně:

Jaké jsou hlavní zahraničně-politické cíle a strategie německých politických nadací?

Jak se v průběhu času vyvíjel modus operandi německých politických nadací v kontextu německo-ruských vztahů v letech 2014-2022?

Jakým tématům se nadace v rámci německo-ruských vztahů věnovaly?

Je patrná změna těchto témat v průběhu času?

Reagují změny na konkrétní události v německo-ruských vztazích?

¹ Bubrowski, 2023

1. Přehled literatury

Tato práce nejdříve poskytuje stručný přehled o německo-ruských vztazích v letech 2014-2022. V této části čerpám z knihy Martina Jonáše *Fenomén Angela Merkelová* a z knihy *Německo 1989-2021: Úspěchy, problémy a výzvy sjednocené země* od kolektivu autorů v čele s Zuzanou Liszovou, Vladimírem Handlem, Miroslavem Kunštátem a Tomášem Nigrinem. Obě knihy se věnují mimo jiné německo-ruským vztahům, konkrétněji pak energetické závislosti Německa na Ruské federaci. Pohled na německo-ruské vztahy je doplněn akademickými články od Patricia Daerhnhardt a Vladimíra Handla *Germany's Eastern Challenge and the Russia-Ukraine Crisis: A New Ostpolitik in the Making*, od Anny Kwiatowska-Drożdż Konrada Popławski *The German reaction to the Russian-Ukrainian conflict – shock and disbelief*, od Aurélie Bros a spol. *German-Russian Gas Relations A Special Relationship in Troubled Water*.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, nadacím německých politických stran není věnováno v odborných pracích a literatuře mnoho prostoru. Zdrojem informací ohledně fungování a financování nadací je práce *Geschichte, Struktur und Wirken der politischen Stiftungen in der Bundesrepublik Deutschland* publikovaná Německým spolkovým sněmem, webová stránka Spolkového ministerstva vnitra, Spolkové centrály pro politické vzdělání a samotných nadací. Unikátním postavením německých politických nadací v rámci zahraniční politiky se zabývala Anne Abelmann v článku *The Six "Outlaws"? German Political Foundations and their International Work within the German Legal and Political Framework*, Sebastian Bartsch v kapitole *Politische Stiftungen* v knize *Handbuch zur deutschen Außenpolitik* a Katharina Konarek v článku *Looking Ahead: German Political Foundations in a Globalized World*. Ze všech zmíněných textů v této práci vycházím.

Přímo působením nadací německých politických stran se zabývá Gemma Pörzgen ve svém článku *Kräftereservoir: Die deutschen politischen Stiftungen in Russland*, z něhož je v této práci rovněž čerpáno.

Důležitým pramenem pro doplnění kontextu událostí v letech 2014-2022 jsou projevy státníků, oficiální dokumenty publikované na webových stránkách Německého spolkového sněmu, zákony, rozhodnutí Spolkového ústavního soudu a pokrytí těchto událostí ze strany českých, ale i zahraničních médií.

Zdrojem pro samotnou komparaci jsou výroční zprávy jednotlivých nadací reflektující roky 2014-2022, které jsou volně ke stažení na webových stránkách německých politických nadací.

2. Metodologické ukotvení

První část práce bude spíše deskriptivního charakteru, kde se budu věnovat historii, organizaci a úkolům politických nadací. Následně se budu soustředit na jejich mezinárodní práci a strategii v mezinárodním prostředí k prosazování svých cílů. V poslední části se budu koncentrovat na konkrétní případ, a sice roli politických nadací v německo-ruských vztazích v období mezi lety 2014 a 2022.

Cílem bude komparativní analýza na základě výstupů německých politických nadací a jejich reflexe vztahu k Ruské federaci. Pro komparaci je nutné definovat objekty komparace, určit cíle komparace a stanovení kritérií pro vlastní analýzu zvolených objektů a vymezení vztahu komparace k časové ose.² Objekty komparace jsou nadace německých politických stran, a to konkrétně Nadace Friedricha Eberta, Nadace Konrada Adenauera, Nadace Hannse Seidela, Nadace Heinricha Bölla, Nadace Friedricha Naumanna a Nadace Rosy Luxemburgové. Cílem komparativní analýzy je nalézt podobnosti či odlišnosti v přístupu nadací k německo-ruským vztahům a Ruské federaci samotné. Komparace je časově ohraničena, bude se vztahovat na období od roku 2014 do roku 2022. Rok 2014 je zde stanoven kvůli ruské invazi na Krym a separatisty vyhlášené Doněcké a Luhanské republiky. Konec vymezeného časového intervalu, tedy rok 2022, je rokem, kdy Rusko otevřeně zaútočilo na Ukrajinu.

Nadace německých politických stran přispívají velkým dílem k politickému vzdělávání ve Spolkové republice Německo. Důležité je však zmínit, že mají možnost působit na společnost vnitrostátní i zahraniční. Oficiální webové stránky Spolkového ministerstva vnitra SRN zmiňují 6 nadací působících na celostátní úrovni, a sice Nadaci Konrada Adenauera (CDU), Nadaci Friedricha Eberta (SPD), Nadaci Heinricha Bölla (Bündnis 90/Die Grünen), Nadaci Rosy Luxemburgové (Die Linke), Nadace Friedricha Naumanna (FDP) a Nadaci Hannse Seidela (CSU)³. Je podstatné si uvědomit, že německé politické nadace nevznikly najednou, ale naopak během různých historických epoch. Nejstarší politickou nadací je Nadace Friedricha Eberta, která se se stala vzorem pro

²Dvořák, 2014

³ Politische Stiftungen. *Bundesministerium des Inneren und für Heimat*

následně vznikající nadace.⁴ Bližší popis vzniku jednotlivých nadací bude obsažen v rámci jednotlivých kapitol věnovaných vždy konkrétní nadaci.

Tato práce se věnuje nadacím německých politických stran, které momentálně mají zastoupení v dolní komoře Spolkového sněmu Spolkové republiky Německo. Tato práce se nevěnuje Nadaci Desideria Erasma (AfD), která nedostává žádné státní finanční prostředky.

Je nutné vybrat relevantní výstupy nadací německých politických stran od roku 2014 do roku 2022, jejichž hlavním zdrojem budou oficiální webové stránky a online archivy nadací. Stěžejními budou výroční zprávy nadací z let 2014-2022. V porovnávání bude kladen důraz na to, zda nadace téma německo-ruských vztahů reflektují, v jakém rozsahu a v jakém kontextu. V jednotlivých výročních zprávách budou hledány zmínky o Rusku (či německo-ruských vztazích). Následně budou zmínky kategorizovány dle témat, která reflektují. V ojedinělých případech, ve kterých se zmínka nedá přisoudit pouze jedné kategorii, budou k jedné zmínce přiřazeny 2 kategorie. Možné kategorie budou následující:

- Bezpečnost
- Politické/mezinárodní vztahy
- Ekonomické vztahy (včetně sankcí)
- Energetika
- Kulturní a společenské vztahy
- Lidská práva a demokracie
- Média a propaganda

U jednotlivých témat bude následně sledována četnost jejich výskytu, sentiment zmínky o Rusku (výběr z možností: pozitivní, negativní, neutrální) a intenzita zmínky (výběr z možností: hlavní téma, vedlejší téma). Intenzita zmínky je posuzována dle skutečnosti, zda je Rusko (či německo-ruské vztahy) tématem celého článku/oddělené části výroční zprávy, nebo se jedná pouze o zmínku v rámci souvisejícího tématu. Toto zjednodušující schéma bude doplněno kontextem zmínek.

Hlubková analýza textových úseků je zcela esenciální pro identifikaci kontextu a významu zmínek, interpretace sentimentu a zhodnocení dopadů na německo-ruské vztahy a širší

⁴ Geschichte, Struktur und Wirken der politischen Stiftungen in der Bundesrepublik Deutschland

geopolitický kontext. Po obsahové analýze výročních zpráv jednotlivých nadací a zaznamenání získaných zjištění dojde k již zmíněné komparaci mezi nadacemi.

3. Teoretická východiska práce

V této kapitole budou detailněji popsány nadace německých politických stran, a to především jejich financování, otázka zakotvení v německé legislativě a role v zahraniční politice.

3.1 Nadace německých politických stran

V Německu neexistuje zákon, který by konkrétně definoval vznik politických nadací. Všechny s výjimkou nadace Friedricha Naumanna vznikly jako soukromoprávní organizace v rámci německého spolkového práva (německy Vereinrecht). Jedná se tedy o spolky podléhající spolkovému právu obsaženém v německém občanském zákoníku (německá zkratka BGB). Německé politické nadace také stojí na článku 9 odst. 1, který říká, že všichni Němci mají právo zakládat spolky a sdružení, a článku 12 odst. 1 základního zákona⁵, který se týká práva vybrat si místo vzdělání.⁶ Nevztahuje se na ně čl. 21 Základního zákona, který zahrnuje pouze samotné politické strany.⁷ Novinkou roku 2023 je zákon, který se snaží o jasnější definici politických nadací a jejich financování. Všechny tyto nadace jsou totiž financovány ze státního rozpočtu SRN, přičemž výše státního příspěvku závisí na počtu křesel spřízněné strany v Německém spolkovém sněmu. Tento zákon dává politickým nadacím svobodnou volbu ve výběru jejich právní formy, zároveň však definuje politické nadace jako ty, které jsou oboustranně uznané, tedy jak ze strany spřízněné strany, tak ze strany samotné nadace. Každá strana může uznat pouze jednu politickou nadaci.⁸ Právě chybějící ukotvení těchto nadací v německé legislativě vzbuzovalo diskuze a případně i kritiku. Pro alespoň částečné vymezení pravidel vydal Spolkový ústavní soud několik rozhodnutí, která činnosti a financování politických nadací blíže definují.⁹

Oficiálně jsou politické nadace právně a organizačně nezávislé, orientují se však na hodnoty své spřízněné politické strany. Mezi jejich hlavní úkoly patří podpora politického vzdělávání, výzkumná a poradenská činnost a mezinárodní práce, do nichž se minimálně ve výběru témat projevují myšlenky blízké politické strany. Nadace se zaměřují na výzkum,

⁵ Základní zákon (německy Grundgesetz) je ve Spolkové republice Německo obdobou ústavy.

⁶ Geschichte, Struktur und Wirken der politischen Stiftungen in der Bundesrepublik Deutschland

⁷ Messing, 2015

⁸ Gesetz zur Finanzierung politischer Stiftungen aus dem Bundeshaushalt (Stiftungsfinanzierungsgesetz - StiftFinG)

⁹ Abelmann a Konarek, 2018, s. 93

konání seminářů a konferencí, vydávání publikací a obecně podporu zájmu o politické dění.¹⁰

Politické nadace se nesoustředí pouze na podporu demokracie v Německu, ale i v zahraničí. Mimo jiné se zasazují o lidská práva, rozvoj občanské společnosti a svobodných médií ve vybraných regionech. Nadace mohou působit nejen v rámci SRN, kde přivádí pozornost k problémům konkrétních zemí a oblastí, ale i přímo v zahraničí, kde k problémům dochází. Činí tak i díky svým pobočkám ve vyspělých i rozvojových zemích.¹¹

Jak již bylo zmíněno, nadace jsou financovány ze státního rozpočtu, což tvoří drtivou většinu prostředků, kterými disponují. Například Nadace Konrada Adenauera uvádí, že se jedná o 99 % celkových finančních prostředků, kterými nadace disponuje.¹² Spolkový ústavní soud dne 22. února 2023 však rozhodl, že způsob, jakým byly do té doby státní finanční prostředky přiřazovány, nebyl dostatečně ústavněprávně podložen. Podle soudu musel tedy vzniknout zákon, který jasně definuje pravidla pro získání finanční podpory ze státního rozpočtu pro nadace německých politických stran.¹³ Dosavadní praxe rozdělování financí mezi jednotlivé nadace totiž nestála na zákonu, nýbrž na politických zvyklostech a zákulisních domluvách. Rozpočtový výbor Spolkového sněmu rozhodoval o ročních dotacích určených nadacím a výše grantu byla schvalována spolu se zákonem o spolkovém rozpočtu na daný rok. Finanční prostředky se rozdělují dle klíče, který by měl zohledňovat trvalé politické trendy v SRN. Zároveň však stojí na konsensu politických nadací, jež tento klíč předloží rozpočtovému výboru Spolkového sněmu.¹⁴ V listopadu 2023 se v Německém spolkovém sněmu schválil takový zákon, jenž by měl do budoucna zakázat státní financování nadací blízkých politickým stranám, které Spolkový úřad pro ochranu ústavy označí za podezřelé z extremismu nebo přímo extremistické. Dalším novým pravidlem je, že na státní příspěvek má nárok ta nadace, jejíž spřízněná politická strana byla třikrát za sebou zvolena do Spolkového sněmu.¹⁵ Pokud nadace byla již dvakrát za sebou podpořena,

¹⁰ Massing, 2015

¹¹ Messing, 2015

¹² Konrad Adenauer Stiftung

¹³ Bundesverfassungsgericht, 2023

¹⁴ Konrad Adenauer Stiftung

¹⁵ Bubrowski, 2023

má nárok na podporu i po jedno následující legislativní období v případě, že se spřízněná politická strana do parlamentu nedostala.¹⁶

Finanční prostředky plynoucí politickým nadacím ze státního rozpočtu lze obecně rozdělit do dvou kategorií. V té první jde o tzv. „Globalmittel“¹⁷, které nadace dostávají od Ministerstva vnitra SRN a které mohou využít dle svého uvážení, ale samozřejmě v souladu s deklarovanými hodnotami a cíli. Tyto finance se primárně využívají např. na personální a hmotné správní výdaje. Kromě "Globalmittel", které nejsou účelově vázané, existují také projektově orientované finanční prostředky, především z Ministerstva pro rozvoj a spolupráci, Ministerstva zahraničí a Německého spolkového sněmu. Tyto prostředky jsou vázané a jsou určeny pro konkrétní projekty, na které se politické nadace zaměřují.¹⁸

V roce 1998 vydaly politické nadace prohlášení veřejnosti, kde se z velké části věnují oblasti financování a následně i transparentnosti. Pod tímto prohlášením byly průvodně podepsány všechny nadace kromě nadace Rosy Luxemburg blízké straně Die Linke, která ještě nepobírala příspěvek ze státního rozpočtu, a nadace Desideria Erasma blízké AfD, která v té době ještě neexistovala. Později se ovšem ke společnému prohlášení připojila i Die Linke.¹⁹ V tomto prohlášení se nadace i přes tehdejší absenci zákona, jenž by stanovoval oficiální pravidla financování nadací blízkých politickým stranám, zavazují k dodržování určitých pravidel. Samy politické nadace podle svých slov považují za samozřejmost a povinnost předkládat nejen státu (konkrétně Ministerstvu vnitra) vyúčtování za každý rok, během kterého jsou podpořeny z veřejných prostředků, nýbrž i veřejnosti, a to ve formě výročních zpráv. Ve výročních zprávách lze nalézt, jakou částku nadace dostala, z jakých ministerstev, kolik oproti předchozímu roku zaměstnává lidí a kdo z vysoce postavených členů nadace je členem spřízněné strany a reprezentuje ji např. v Německém spolkovém sněmu nebo v parlamentu konkrétní spolkové země (německy Landtag). Dále se politické nadace zavázaly k tomu, že na vlastní náklady nechají své výdaje zkontrolovat auditem, než je dají ke kontrole ministerstvu.²⁰

¹⁶ *Gesetz zur Finanzierung politischer Stiftungen aus dem Bundeshaushalt*

¹⁷ Jedná se o prostředky, se kterými mohou nadace nakládat dle vlastního uvážení a které nejsou vázané např. na určitý projekt.

¹⁸ *Geschichte, Struktur und Wirken der politischen Stiftungen in der Bundesrepublik Deutschland*, 2006

¹⁹ Messing, 2015

²⁰ Gemeinsame Erklärung

Politické nadace čerpají více finančních prostředků ze spolkového rozpočtu než samotné strany, což může vyvolávat kritiku hlavně kvůli problémům s transparentností. Podle Sdružení daňových poplatníků je netransparentní samotné přidělování financí, které budou rozděleny mezi nadace. Dalším bodem kritiky bývá úzké propojení nadací s jejich spřízněnými stranami a možná kampaň vedená politickými nadacemi za účelem pomoci tak svým spřízněným stranám v předvolebním boji. Ve výsledku ale není znám případ, kdy by nějaká nadace takovou činností prokazatelně prováděla.²¹

3.1.1 Role nadací v zahraniční politice a jejich zahraničně-politická expertíza

Podle Bartsche (2007) se německé politické nadace nedají jednoduše přiřadit v rámci klasifikace mezinárodních aktérů, jejich unikátnost spočívá v rysech připomínajících občanskou společnost, téměř úplném státním financování a těsném spojení s politickými stranami. I přes státní financování nejsou politické nadace úkolovány vládou či státními orgány, zároveň samozřejmě platí, že jejich činnost v zahraničí může být regulována a je vykonávána se souhlasem Spolkového ministerstva zahraničí. Jejich cíle by měly být podřízeny hodnotám jako je např. mír a demokracie. Jak již bylo zmíněno, nadace německých politických stran sice sdílejí hodnoty se svou spřízněnou stranou, ale i tak může v názorech a přístupech k zahraniční politice (jako i k dalším oblastem) docházet k odlišnostem.

Právě určité propojení s politickými stranami v Německu může v některých zemích, kde nadace působí, vzbuzovat nedůvěru tamních vlád. V zahraničí se nadace prezentují jako nevládní organizace, zároveň jsou však financovány přímo Spolkovou republikou Německo a stává se, že jejich vysokými představiteli jsou bývalí politici. K nedůvěře vůči nadacím dochází i v demokratických zemích (např. v Izraeli). Německé politické nadace a jejich činnost v zahraničí je však především ohrožena v nedemokratických státech, kde často spolupracují s představiteli opozice na projektech podporujících demokratické hodnoty. Tato činnost může mít negativní vliv na vztahy Německa s daným státem.²²

Na druhé straně z jejich nejasné klasifikace vyplývají i pozitiva. Jelikož se nejedná o státní aktéry, mohou v zahraničí navazovat spolupráce, které by se pro státní aktéry mohly

²¹ Dierks, 2022

²² Abelmann a Konarek, 2018, s. 95-97

jevit jako riskantní.²³ Německé politické nadace si mohou své partnery v zahraničí volit dle svých hodnot a preferencí, nemusí se tedy řídit neutralitou oficiální mezistátní spolupráce. Takto navázaná partnerství politických nadací s místními aktéry mohou vydržet velmi dlouho, neboť přímo nesouvisí s politikou vlády spolkové republiky. Mimo to se díky blízkosti k politickým stranám v Německu těší i v zahraniční určité vážnosti.²⁴

3.2 Soft power

Při zkoumání mezinárodních vztahů se téměř nedá vyhnout konceptu moci, který je pro pochopení mezinárodního dění klíčový. Podle Barnetta a Duvalla (2005) žádný jeden koncept nemůže obsáhnout to, co v mezinárodních vztazích vnímáme jako moc, oni sami tak navrhují propojení těchto konceptů, které se doplňují a navzájem ovlivňují.

Je velmi těžké určit, co si máme v oblasti mezinárodních vztahů představit pod pojmem "moc". Zdrojem této těžkosti je fakt, že ne ve všech případech je v otázce formování mezistátních vztahů tento pojem využit ve své nejklassičtější formě, tedy jako moc vojenská a ekonomická. V posledních letech se často objevuje termín „soft power“, jenž je někdy do češtiny překládán jako měkká síla. Ve své práci budu používat anglickou verzi, která je zažitá i v českém jazyce.

Pravděpodobně nejskloňovanějším autorem v souvislosti s pojmem soft power je Joseph Nye vyučující na Harvardově univerzitě, který podotýká, že moc nezávisí na zdrojích, ale na schopnosti měnit chování ostatních států. Právě Nye (1990) mluví o tom, že soft power znamená, že přimějete jiné země chtít to, co chcete vy/vaše země. Nejde tedy o to druhý stát k něčemu donutit, ale spíše přitáhnout. Zdroje moci jsou tak v tomto případě například kultura, ideologie a instituce. Pokud jsou tyto zdroje atraktivní, může být jednodušší svůj zájem prosadit a nemusí dojít k využití hard power.²⁵

Jak zmiňuje L. Flanderová (2013), konkrétním příkladem soft power z kategorie kultury může být podpora vzdělání, studentské výměny či jazykové instituty. Právě důraz na vzdělávání, kulturní a vědeckou výměnu v zahraničí zajišťují německé politické nadace. Spolkovou centrálou pro politické vzdělávání vydávaný časopis *Aus Politik und Zeitgeschichte* v souvislosti s využitím soft power uvádí jako příklad působení politických nadací ve

²³ Bartsch, 2007

²⁴ Politische Stiftungen im Ausland, HSS

²⁵ Hard power je zmíněný tradiční přístup k moci, jedná se zejména o její vojenskou a ekonomickou složku, která má druhou stranu donutit ke sledování námi vybraného cíle.

Spojených státech amerických²⁶, avšak jak již bylo zmíněno, nadace působí napříč kontinenty a tím pádem můžeme předpokládat, že se Německo snaží využívat soft power i v Rusku, na které se zaměří tato práce. Právě z toho důvodu má smysl se působením německých politických nadací v zahraničí zabývat.

Konarek (2018) ve své práci publikované v knize *The German Political Foundations' Work between Jerusalem, Ramallah and Tel Aviv* uvádí, že právě přístup ve formě soft-power je velkou výhodou pro německé politické nadace v konfliktních regionech s vysokým politickým napětím. Nadace mohou v těchto oblastech sloužit jako nástroj německé zahraniční politiky. Jejich regionální přítomnost a kontakt s místními partnery, s nimiž často spolupracují na projektech, dává jejich názoru větší váhu. Projekty a analýzy německých politických nadací jsou podle Konarek relevantní jak pro německou veřejnost, tak pro politiky, jež mají v rukou moc jednat. Nadace jsou tak zapojeny do politického procesu.

²⁶ Renvert, 2011

4. Německo-ruské vztahy v letech 2014-2022

Tato kapitola se bude věnovat německo-ruským vztahům od roku 2014 do roku 2022, především pak zásadním milníkům a událostem, které tyto vztahy v daném období determinovaly. Ve zmíněném časovém období se vystřídaly 3 vlády, z čehož od roku 2013 do 2021 byla kancléřkou Angela Merkel. Její třetí vláda (2013-2017) i čtvrtá vláda (2017-2021) se skládala z Křesťanskodemokratické unie a Křesťansko-sociální unie Bavorska (CDU/CSU) a Sociálnědemokratické strany Německa (SPD). Sociální demokraté byli vždy více nakloněni spolupráci s Ruskem, zatímco spolustraníci Angely Merkel vyvíjeli tlak na kritičtější přístup Německa především v otázce dodržování lidských práv v Rusku. V roce 2021 vyhrála volby SPD a vytvořila vládu se Zelenými a FDP, kancléřem se stal sociální demokrat Olaf Scholz. Z koaličních stran varovali před vlivem Ruska především Zelení, jejichž předsedkyně a současná ministryně zahraniční věcí Annalena Baerbock varovala zejména před vydíráním skrze ruský plyn a plynovod Nord Stream 2.²⁷

V roce 2012 se znovu do čela Ruska dostal Vladimir Putin a bylo jasné, že má pro svou zemi velké plány. Při svém prvním projevu k oběma komorám ruského parlamentu pronesl, že následující roky budou přelomové nejen pro Rusko, ale i pro celý svět.²⁸

I přesto, že se tato práce zabývá obdobím po roce 2014, německo-ruské vztahy ve 21. století se dotkla i rusko-gruzínská válka v roce 2008. Rusko-gruzínská válka v roce 2008 ovlivnila přístup Německa k Rusku, ale nevedla k zásadní změně v politice Německa. Přestože válka a vyostření rétoriky Vladimira Putina na Mnichovské bezpečnostní konferenci v lednu 2007 způsobily určité napětí, Německo udržovalo s Moskvou dialog. Tehdejší německý ministr zahraničí Frank-Walter Steinmeier navrhoval novou formu *Ostpolitik*, což naznačuje snahu o zachování a přizpůsobení přístupu k Rusku, i přes komplikace vyplývající z konfliktu. Jinými slovy, i když válka mezi Ruskem a Gruzii byla významnou událostí, která ukázala rostoucí agresivitu Ruska v regionu, Německo se snažilo přizpůsobit svou politiku tak, aby udrželo konstruktivní vztahy s Ruskem. Před rokem 2014 byly německo-ruské vztahy celkově charakterizovány převážně spoluprací a optimismem. Německo vnímalo Rusko jako klíčového partnera pro zajištění míru a bezpečnosti v Evropě a podporovalo snahy střední a východní Evropy stát se členy NATO a EU, zatímco současně

²⁷ Politico, 2021

²⁸ iRozhlas, 2012

bralo v úvahu bezpečnostní obavy Moskvy. Ekonomicky byly německo-ruské vztahy důležité, ale ne klíčové, s omezeným dopadem Ruska na německou ekonomiku. Historické a kulturní vazby, stejně jako osobní vztahy mezi vůdci obou zemí, měly významný vliv na vzájemné vnímání a politiku.²⁹

Prvním skutečně velkým otřesem se však stala rusko-ukrajinská krize, jež propukla v roce 2014. Na konci roku 2013 se na Ukrajině rozhořely protesty proti tehdejšímu prezidentovi Viktoru Janukovyčovi, který odmítl podepsat asociační dohodu s Evropskou unií. Protesty se stupňovaly a na počátku roku 2014 dosáhly svého vrcholu. Jedním z důsledků byl i úprk prezidenta Janukovyče a vznik prozatímní vlády s prozápadním nastavením.³⁰ Chaosu na Ukrajině využilo Rusko a pomocí tzv. zelených mužiků se mu podařilo nelegálně anektovat Krymský poloostrov.³¹ Krátce poté v dubnu 2014 situace využily separatistické síly na východě Ukrajiny a vyhlásily dvě samostatné republiky – Luhanskou a Doněckou lidovou republiku. Dne 11. května 2014 se v obou republikách konalo hlasování (Ruskem označované jako referendum), které dle separatistů potvrdilo touhu po samostatnosti.³² Platnost tohoto referenda ovšem nebyla uznána Ukrajinou, jejími západními spojenci ani většinou mezinárodního společenství. Z členských států OSN tyto dvě republiky plně uznalo pouze Rusko³³, Sýrie³⁴ a Severní Korea³⁵. Německo při reakci na události roku 2014 zohledňovalo své ekonomické zájmy, což bylo znatelné v momentě, kdy v listopadu 2022 nepodpořilo zpřísnění ekonomických sankcí vůči Rusku.³⁶ Na mírný přístup Německa tlačili zejména zástupci německého těžkého průmyslu (např. energetiky, elektroinženýrství a strojírenství). Populárním přístupem mezi tehdejšími politiky zůstával přístup podporující dialog s Ruskem, zároveň však zdůraznění, že ekonomické a politické důsledky by se dotkly znatelně více Ruské federace než Německa.³⁷ Německo sehrálo v pozdějších vyjednáváních důležitou roli, časté telefonáty Merkelové s Putinem ho měly přimět usednout k jednacímu stolu. Cílem Německa bylo situaci deeskalovat. Po dlouhých vyjednáváních v běloruském Minsku za účasti ruského prezidenta Vladimira Putina,

²⁹ Daehnhardt a Handl, 2018

³⁰ Šír, str. 101

³¹ Šír, str. 101-102

³² Šír, str. 127-128

³³ Deutsche Welle, 2022

³⁴ Syria recognizes independence, sovereignty of Donetsk, Luhansk -state news agency, 2022

³⁵ North Korea recognises breakaway of Russia's proxies in east Ukraine, 2022

³⁶ Kirschbaum, 2014

³⁷ Kwiatkowska-Drożdż a Popławski, 2014

ukrajinského prezidenta Petra Porošenka, francouzského prezidenta Françoise Hollanda a německé kancléřky Angely Merkel byla uzavřena dohoda známá pod názvem Minsk II, která byla však záhy porušena ze strany separatistických republik.³⁸

Zvláštní kapitolou německo-ruských vztahů jsou jednoznačně plynovody Nord stream 1 a 2. Projekt Nord Stream 1 byl poprvé diskutován koncem 90. let a v roce 2005 byla podepsána dohoda o výstavbě této plynovodní trasy. Při podpisu této dohody byli přítomni tehdejší ruský prezident Vladimir Putin a německý kancléř Gerhard Schröder. Původně byl tento projekt nazýván Severoevropský plynovod a plánovalo se, že povede přes Finsko a Švédsko. Nord Stream 1 ovšem nakonec vedl přes Baltské moře z Vyborgu v Rusku do Lubminu v Německu, který je poblíž Greifswaldu. Projekt byl prezentován jako posílení energetického trhu EU a zvýšení bezpečnosti dodávek, a proto byl zařazen mezi transevropské energetické sítě. Německo však bylo některými evropskými partnery (primárně Polskem a baltskými státy) kritizováno za to, že dává přednost svým ekonomickým zájmům na úkor zájmů Evropské unie. Spolehlivost Ruska jako dodavatele plynu byla vzhledem ke zkušenostem s rusko-ukrajinskou plynovou krizí v roce 2006 pošramocena.³⁹ Ačkoliv po událostech roku 2014 vztahy mezi státy oboustranně ochladly, v roce 2015 započala výstavba plynovodu Nord Stream 2 vedoucího z Ruska po dně Baltského moře až do německého Lubminu. Berlín často tvrdil, že se jedná o soukromý hospodářský projekt, ovšem Polsko a Ukrajina, které to geopoliticky oslabovalo, to vnímaly jako ohrožení. Stejně tak se proti projektu stavěly i Spojené státy americké.⁴⁰ Dva dny před ruskou invazí na Ukrajinu a v době eskalace situace na rusko-ukrajinské hranici, tedy 22. února 2022, přišel rázný krok ze strany Německa, německý kancléř Olaf Scholz nechal zastavit schvalovací proces Nord Streamu 2.⁴¹ Na konci září 2022 byl zaznamenán únik plynu z obou plynovodů Nord Stream, což definitivně vyloučilo možnost, že by nějaký plyn mohl do Německa přitéct touto cestou.⁴² Projekt tedy zřejmě nadobro ztroskotal.

V srpnu 2019 byl uprostřed Berlína za bílého dne zavražděn Gruzínek čečenského původu Zelimchan Changošvili, který v Čechensku bojoval proti Rusům a pracoval pro gruzínskou zpravodajskou službu. Za jeho vraždu byl odsouzen bývalý agent ruských

³⁸ Jonáš, 2021

³⁹ Bros a spol., 2017

⁴⁰ Lizcová a spol., 2022

⁴¹ Reuters, 2022

⁴² Seznam Zprávy, 2022

zpravodajských služeb Vadim Krasikov.⁴³ V obžalobě se píše, že si ho objednala ruská vláda, aby vraždu provedl. Německo následně vyhostilo 2 ruské diplomaty kvůli nedostatečné spolupráci při vyšetřování.⁴⁴ Ze začátku se však Berlín zdráhal jakéhokoliv komentáře k této vraždě, někteří to přisuzovali opatrnosti a snaze nezničit zlepšující se vztahy s Ruskem, navíc v momentě, kdy probíhala stavba plynovodu Nord Stream 2. Zároveň ale mohlo jít pouze o pečlivost v otázce vypouštění pouze ověřených informací.⁴⁵

O rok později v srpnu 2020 byl do Berlína transportován kritik Kremlu Alexej Navalnyj poté, co se mu v letadlo udělalo nevolno a upadl do bezvědomí.⁴⁶ Brzy vyšlo najevo, že Navalnyj byl otráven látkou typu Novičok. Německá kancléřka Angela Merkel a ministr zahraničí Heiko Maas vyzvali ruské úřady k objasnění tohoto případu, Moskva však vyšetřování nikdy nespustila.⁴⁷ V Německu v době hospitalizace Navalného v berlínské nemocnici Charité začaly sílit hlasy požadující zastavení výstavby plynovodu Nord Stream 2. Sama tehdejší kancléřka Merkel nevyloučila tuto možnost.⁴⁸

V roce 2020 navíc Německo vydalo zatykač na ruského hackera, který měl spáchat v roce 2015 do té doby největší hackerský útok na Spolkový sněm na příkaz ruských zpravodajských služeb. Jakéhokoliv spojení s kybernetickými útoky Moskva odmítá, jejich zapojení je však dle informací západních zpravodajských služeb více než jasné.⁴⁹ Již v květnu roku 2020, kdy začaly do médií pronikat zprávy o zapojení Ruska do kybernetického útoku na německý spolkový sněm, kancléřka Merkel na půdě parlamentu poznamenala, že ji tato fakta bolí. Přestože se Německo podle kancléřky snaží o dobré vztahy s Ruskem, kvůli přístupu ruské strany musí operovat v napětí. I přes to, že si podle svých slov uvědomuje, že se v případě kybernetických útoků nejedná o náhodu, nýbrž o strategii Ruské federace, bude se nadále snažit o udržení dobrých vztahů s Ruskem.⁵⁰

Zatím největším otřesem ve vztahu mezi Berlínem a Moskvou se jednoznačně stal 24. únor 2022, tedy den, kdy ruská armáda v ranních hodinách překročila hranice Ukrajiny, na jejímž území se rozhořel otevřený válečný konflikt. O tři dny později vystoupil kancléř

⁴³ Seznam Zprávy, 2020

⁴⁴ iRozhlas, 2020

⁴⁵ Kundra, 2019

⁴⁶ Navalnyj je v Berlíně. Bez nouzového přistání by byl zemřel, tvrdí organizátor transportu., 2020

⁴⁷ Schuster, 2020

⁴⁸ Zastavte Nord Stream 2, sílí kritika v Německu. Kreml spojení s Navalným odmítá, 2020

⁴⁹ Německo vydalo zatykač na ruského hackera kvůli útoku na Spolkový sněm, 2020

⁵⁰ Merkel, 2020

Scholz s proslovem, ve kterém rezonovalo především jedno slovo – Zeitenwende. Výraz „Zeitenwende“ se stal německým slovem roku 2022 a označuje konec epochy.⁵¹ Scholz ve svém projevu rázně odsoudil ruskou agresi a zároveň vyjádřil odhodlání postavit se za napadenou Ukrajinu. Mimo to oznámil dva pro Německo přelomové kroky – dodávky zbraní pro Ukrajinu a zvýšení výdajů na zbrojení. Kancléř Scholz během této řeči konané 5 dní po pozastavení schvalovacího procesu Nord Stream 2 vyzdvihl důležitost spolehlivých zdrojů elektrické energie a zároveň oznámil výstavbu dvou LNG terminálů.⁵²

⁵¹ EurActiv, 2023

⁵² Die Bundesregierung, 2022

5. Politické strany v Německu, jejich spřízněné politické nadace a vztah k Rusku

Tato kapitola nejprve pro lepší kontext německo-ruských vztahů krátce popíše přístup k Rusku ze strany jejich spřízněných stran. Jedná o komplexní téma, jež by vydalo na samostatnou práci, ovšem pro účely této práce bude přístup k Rusku jednotlivých stran popsán skrze nejvyšší a nejviditelnější zástupce strany, tj. předsedkyně/předsedy strany, případně zástupce strany zastávající funkci kancléře nebo prezidenta. Postoj k Rusku jednotlivých stran má v této práci sloužit především k dotvoření představy čtenáře o převládajících narativích a atmosféře ve sledovaném období.

Ve zbytku kapitoly se soustřední přesune k popisu jednotlivých politických nadací a jejich aktivitě v Ruské federaci.

V následujících řádcích bude ovšem nejprve krátce popsáno postavení německých politických nadací v Ruské federaci.

Změna, kterou přineslo působení nadací v Rusku, dle Görzing (2012) téměř nelze změřit. Podle ní bychom měli od jejich práce příliš velká očekávání, nicméně lze říci, že minimálně přispívají ke změně či nastolování témat. Ve svém textu *Kräftereservoir: Die deutschen politischen Stiftungen in Russland* Görzing zmiňuje, že se nadace v Rusku těší zájmu médií, a tak mohou přispívat do společenské diskuze. To, jaká témata v Rusku akcentují, závisí především na vedoucím místní pobočky. Samozřejmě ale na začátku procesu stojí centrála v Německu, jež mimo jiné rozhoduje o výši přidělené finanční částky pro práci ve vybraných státech a regionech. V době svého druhého funkčního období v prezidentské funkci podepsal Vladimir Putin v roce 2006 zákon namířený proti nevládním organizacím, který od té doby prošel několika zpřísněními. Zástupci nadací tak začali čelit byrokratickým překážkám a problémům. Autorka článku například popisuje problémy vízy pro tehdejšího vedoucího kanceláře Nadace Friedricha Eberta či pro představitele Nadace Friedricha Naumanna. Do střetu s ruskými úřady se v roce 2010 dostává i Nadace Konrada Adenauera. Görzing na závěr cituje ruského diplomata Vladimira Grinina, jenž tvrdí, že právě Nadace Konrada Adenauer a Nadace Hannse Seidela jsou ze strany Ruské federace oceňovány. Grinin však skepticky pohlíží na Nadaci Heinricha Bölla, jež dle jeho slov zastává jednostrannou perspektivu.

Práce politických nadací se ve sledovaném období od roku 2014 do roku 2022 ztěžovala. Omezování občanské společnosti a práce nevládních organizací v Ruské federaci se zrychlilo s návratem Vladimira Putina do prezidentského křesla v roce 2012. Již od 21. listopadu 2012 se musí ruské organizace, které jsou finančně podporovány ze zahraničí a vykonávají politickou činnost, v Rusku registrovat jako „zahraniční agenti“, přičemž je definice pojmu „politická činnost“ velmi široká.^{53;54} Za politickou činnost mohla být považována například snaha ovlivnit veřejné mínění či vliv a propagace na změnu veřejných politik.⁵⁵ Zákon z roku 2012 činnost organizací financovaných ze zahraničí přímo nezakazuje, ale rozhodně ztěžuje a organizace izoluje. V rozhovoru pro německý veřejnoprávní rozhlas zástupci Zacharovova centra⁵⁶ popisují, jak minimálně některé státní instituce dostaly přímý zákaz spolupracovat s organizacemi zařazenými na seznam „zahraničních agentů“. Současně i mezi ruským obyvatelstvem panuje obava účastnit se akcí pořádaných organizacemi na tomto seznamu.⁵⁷ Samotné německé politické nadace se nemusely registrovat jako „zahraniční agenti“, ale kvůli tomuto zákonu začaly přicházet o některé ze svých ruských partnerů.⁵⁸

Dalším znatelným zpřísněním se stal v roce 2015 zákon o nežádoucích organizacích v Rusku. Tento zákon dává ruským úřadům možnost bez soudního řízení zakázat působení domácích, ale i zahraničních organizací na území Ruské federace. Oficiálně o zařazení na seznam nežádoucích organizací rozhoduje ruská generální prokuratura, zřejmě přitom spolupracuje s ministerstvem zahraničí a kontrarozvědkou FSB. Podle zákona mají organizace označené jako nežádoucí ohrožovat ústavní pořádek nebo bezpečnost státu, což je ovšem poměrně vágní a široká definice, ve které se může skrývat mnoho případných přečinů. Za neuposlechnutí zákazu činnosti hrozí pokuta, ale i několikaleté vězení⁵⁹, zároveň mohou být potrestáni i lidé jinak zapojení do aktivit nežádoucí organizace. Definice zapojení není v zákonu vymezena.⁶⁰ Za nežádoucí organizace byly zatím (stav k 29. 3. 2024) prohlášeny

⁵³ Russia: Reject Proposed Changes to Rules on Foreign-Funded NGOs. *Human Rights Watch*, 2012

⁵⁴ Dornblüth, 2017

⁵⁵ Russia: Reject Proposed Changes to Rules on Foreign-Funded NGOs. *Human Rights Watch*, 2012

⁵⁶ Sacharovovo muzeum bylo muzeem a zároveň místem pro setkání iniciativ a nevládních organizací. Stálá výstava bylo věnována připomínce opresivního režimu v SSSR a životu a dílu nositele Nobelovy ceny Dr. Andreje Sacharova.

⁵⁷ Dornblüth, 2017

⁵⁸ Kauschanski, 2019

⁵⁹ První oběť nového zákona – americká nadace má v Rusku utrum, ČT24

⁶⁰ Lokshina, 2015

2 německé politické nadace – v květnu 2022 Nadace Heinricha Bölla⁶¹ a v březnu 2024 Nadace Friedricha Eberta.⁶²

V roce 2016 došlo k upřesnění definice „politické činnosti“ v zákonu o zahraničních agentech schváleném v roce 2012. Politická činnost podle pozměňovacích návrhů zahrnuje jakoukoliv propagační nebo výzkumnou aktivitu, která může ovlivnit vládu nebo veřejné mínění. Ve skutečnosti tedy změna v zákoně nepřináší jasnější vymezení, kritika organizací dožadujících se užšího vymezení pojmu „politická činnost“ byla vyslyšena pouze formálně.⁶³

Až do roku 2022 nadace pokračovaly ve své činnosti i přes ztížené podmínky pro jejich práci. Definitivním koncem činnosti všech šesti německých politických nadací v Rusku bylo jejich odstranění z „oficiálního registru nevládních organizací“. Tento krok ohlásilo ruské ministerstvo spravedlnosti v pátek 8. dubna 2022 a zdůvodnilo ho údajným porušením ruského práva.⁶⁴

5.1 Sociálnědemokratická strana (SPD)

Sociálně demokratická strana Německa (SPD) je momentálně stranou s nejvíce mandáty v dolní komoře parlamentu SRN. SPD od roku 2021 disponuje 207 z celkových 735 mandátů a vládne v koalici s Die Grünen (118 mandátů) a Svobodnou demokratickou stranou (91 mandátů). SPD bylo rovněž součástí třetí a čtvrté vlády Angely Merkel (CDU) v letech 2013–2021.

5.1.1 SPD a její vztah k Rusku

Co se SPD a jejího vztahu k Rusku týče, je důležité zmínit, že je komplikovaný a že se pohledy jednotlivých členů liší.⁶⁵ Ostatně stejně tomu tak je i u následujících politických stran.

⁶¹ Erklärung zur Listung der Heinrich-Böll-Stiftung als „unerwünschte Organisation“ in Russland. *Heinrich-Böll-Stiftung*

⁶² Russland erklärt Friedrich-Ebert-Stiftung zur „unerwünschten Organisation“. *Friedrich-Ebert-Stiftung*

⁶³ Russia: Sham Upgrade for 'Foreign Agents' Law. *Human Rights Watch*

⁶⁴ Russland schließt parteinahe deutsche Stiftungen. *Frankfurter Allgemeine*

⁶⁵ Süddeutsche Zeitung, 2022

Velké emoce v SPD vyvolává bývalý kancléř Gerhard Schröder, který se v roce 2017 stal předsedou ruské ropné společnosti Rosněř. ⁶⁶ V květnu 2020 oznámila společnost Rosněř změnu v podílu akcionářů. ⁶⁷ Ruská státní holdingová společnost Rosněřgaz do té doby vlastnila 50,33 % ⁶⁸ akcií, nyní její podíl tvoří 40,4 % ⁶⁹, přičemž její dceřiná společnost RN-NeftKapitalInvest v roce 2020 převzala 9,6 % ⁷⁰ akcií a její jednotka RN-Capital nejdříve zbývajících 0,33 % ⁷¹ z původních 50,33 %, nyní drží 0,76 % ⁷² akcií. I přes tuhle formální změnu ve vlastnictví je společnost Rosněř nadále ovládána ruským státem. ⁷³ Již dlouho předtím než se Schröder stal předsedou společnosti Rosněř se do novin dostávaly články o jeho blízkém vztahu k ruskému prezidentu Vladimíru Putinovi. Schröder čelil kritice již v roce 2014, kdy své 70. narozeniny slavil právě s Vladimírem Putinem, akce se totiž konala těsně po ruské anexi poloostrova Krym. ⁷⁴ Schröder již od roku 2005, kdy skončil jako spolkový kancléř, není v politice aktivní. Je však jasné, že jako historicky významný představitel SPD, který je stále členy a současnými politiky SPD oceňován, je Schröder vlivnou osobností německého politického života.

Další osobnost z řad SPD, která je často spojována s Ruskem, je současný prezident Frank-Walter Steinmeier. Steinmeier se několik měsíců po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 veřejně distancoval od Gerharda Schrödera a uvedl, že Schröderovy kroky nevytváří pouze jeho obraz, ale obraz celého Německa. Steinmeier sám přiznal, že se v Rusku a jeho prezidentu Vladimíru Putinovi mýlil. ⁷⁵ Spolkový prezident byl příznivcem výstavby podmořského plynovodu Nord Stream 2, který měl zajistit přímé dodávky plynu z Ruska do Německa a vést skrz Baltské moře. Nord Stream 2 čelil kritice USA, Ukrajiny a dalších východoevropských zemí, protože podle nich ohrožoval energetickou bezpečnost Evropy a prohluboval závislost EU na zemním plynu z Ruska, navíc se obávaly, že Rusko plynovod použije jako nástroj pro vydírání. Necelé dva měsíce po vypuknutí války na Ukrajině Steinmeier prohlásil, že lpění na Nord Streamu 2 byla jednoznačně chyba. O Vladimíru Putinovi řekl, že se domníval, že kvůli imperiálním choutkám nezničí ruskou ekonomiku,

⁶⁶ Kejlová, 2017

⁶⁷ Financial Times, 2020

⁶⁸ Yahoo Finance, 2021

⁶⁹ Rosneft, Shareholder structure

⁷⁰ Rosneft, Shareholder structure

⁷¹ Financial Times, 2020

⁷² Rosneft, Shareholder structure

⁷³ Yahoo Finance, 2021

⁷⁴ Kleknerová, 2014

⁷⁵ Tagesschau, 2022

politiku ani morálku. Podle něj jsme selhali v pokusu o zahrnutí Ruska do evropské bezpečnostní architektury a není možné se vrátit k německo-ruským vztahům před 24. únorem 2022.⁷⁶

Jako posledního významného sociálnědemokratického politika bych vyzdvihla současného německého kancléře Olafa Scholze. Kancléř Scholz ještě v prosinci 2021 na summitu EU v Bruselu prohlašoval, že Nord Stream 2 je soukromý ekonomický projekt.⁷⁷ V únoru 2022 však nastal obrat a jak již bylo zmíněno, kancléř hovoří o tzv. „Zeitenwende“.⁷⁸

5.1.2 Nadace Friedricha Eberta

Nadace Friedricha Eberta (FES) je nejstarší nadací politické strany v Německu, vznikla v roce 1925 a je pojmenována po prvním německém prezidentovi Friedrichu Ebertovi. FES se zavazuje k pokroku v sociálně-politickém a ekonomickém rozvoji v duchu sociální demokracie prostřednictvím občanského vzdělávání, výzkumu a mezinárodní spolupráce.

Friedrich Ebert (1871-1925) se již v roce 1889 přidal k SPD a sedlářskému spolku. O 16 let později se přestěhoval do Berlína a stal se nejmladším členem výkonného výboru strany. V roce 1912 úspěšně kandidoval do říšského sněmu a o rok později se stává předsedou strany na říšské úrovni. Se začátkem 1. světové války se strana, i přes snahu svého tehdejšího předsedy o udržení její celistvosti, názorově štěpí a následně rozděluje. Jeho nejdůležitější politická role však přichází v roce 1919, kdy se stává prvním prezidentem Výmarské republiky. Po Ebertově smrti v roce 1925 je na jeho počest založena nadace, která se má zaměřit na vzdělávání občanů a výchovu k demokracii. Nadace se měla soustředit hlavně na mladé lidi z dělnické třídy a poskytovat jim možnost studia na vysokých školách. Nadace mohla vzniknout díky darům, které byly vybrány právě u příležitosti úmrtí Friedricha Eberta.⁷⁹

Nadace nejmenuje konkrétní cíle, spíše se jedná o hodnoty, které zastává. Na svých stránkách uvádí, že stojí za podporou hodnot jako je demokracie a mír, chce zároveň pomoci

⁷⁶ I got Putin wrong, says chastened German President, 2022

⁷⁷ EURACTIV, 2021

⁷⁸ Die Bundesregierung, 2022

⁷⁹ Friedrich Ebert - Biographie

s výchovou nových politiků. Současně se v rámci EU zasazuje o podporu proevropského smýšlení. Konkrétněji pak dodávají, že se soustředí na podporu odborových organizací v jednotlivých zemích. Jejich cílem je i propojení jednotlivých zemí, zprostředkování dialogu a vytváření mezinárodních koncepcí v tématech jako například klima nebo bezpečnost.⁸⁰

Kromě již popsaných překážek pro práci nadací FES čelila v roce 2013 razii ve své moskevské pobočce a v roce 2017 byla obviněna Moskvou, že zprostředkovala a hlavně financovala výměnný pobyt sibiřského studenta, který se následně veřejně kriticky vyjádřil k ruské historii. Podle zástupců nadace se jedná o lež a student nebyl nadací pozván ani financován.⁸¹

5.2 Křesťanskodemokratická unie (CDU)

Křesťanskodemokratická unie (CDU) společně s Křesťansko-sociální unií Bavorska (CSU) tvoří největší opoziční stranu v Německém spolkovém sněmu, kde momentálně disponují 197 mandáty. V letech 2005–2021 tvořila koalice CDU/CSU vládu a měla svou kancléřku – Angelu Merkel.

5.2.1 CDU a její vztah k Rusku

Nejvýraznější představitelkou CDU je jednoznačně Angela Merkel, která jakožto kancléřka v letech 2005-2021 měla i přímý vliv na formování německo-ruských vztahů. Merkel sice čas od času vyjádřila kritiku nad nedemokratičností ruského režimu, zároveň však podporovala výstavbu plynovodu Nord Stream 2 a postavila se proti přijetí Ukrajiny a Gruzie do tzv. Akčního plánu členství v NATO.⁸² Jelikož právě Angela Merkel a CDU formovala postoj Německa vůči Rusku, který je již popsán v předchozí kapitole věnující se německo-ruským vztahům v letech 2014-2022, nebude v této části věnován kancléře prostor.

Pro doplnění bude v následujících řádcích shrnut pohled prezentovaný kandidátem na kancléře za CDU ve volbách do Německého spolkového sněmu v roce 2021, tedy Arminem Laschetem. Laschet po ruské anexi Krymu varoval před údajnou příliš ostrou

⁸⁰ International Work. *Friedrich Ebert Stiftung*

⁸¹ Deutschlandfunk, 2017

⁸² Aktuálně.cz, 2008

kritikou Ruska, již nazval „protiputinovským populismem“. Anexi sice neuznával a označoval ji za porušení mezinárodního práva, ale podobně jako Angela Merkel nechtěl zpřetrhat německo-ruské vztahy a dialog. Pro udržování dialogu s Ruskem se Laschet vyslovil opakovaně i v roce 2019⁸³ a 2021.⁸⁴ Zajímavé však je, že vyzýval k přehodnocení německé energetické politiky a přechodu k energetické nezávislosti.⁸⁵

Kandidát na kancléře se zapsal sérií vyjádření obhajujících Rusko a jeho počínání. Laschet na svém twitterovém účtu v roce 2018 zpochybnil tvrzení Britů, že za otravu Sergeje a Julie Skripalových jsou ruské zpravodajské služby. Laschet sice kritizoval uvěznění ruského opozičníka Alexeje Navalného, ovšem stále trval na dokončení plynovodu Nord Stream 2.⁸⁶ Těmito kroky si Laschet vysloužil označení „Putinversteh“ (česky „ten, kdo rozumí Putinovi“). Důvodem byly nejen jeho názory, ale i opožděnost případné kritiky Ruska, na což poukazovali ostatní politické strany v Německu a německá i světová média.⁸⁷ Laschetovi straniční kolegové však částečně označení „Putinversteh“ oponovali a tvrdili, že Laschet má podobné názory jako Angela Merkel a že se odmítl setkat s ruským prezidentem na rozdíl od bavorského ministerského předsedy Markuse Södera.⁸⁸

Laschet ruskou invazi na Ukrajinu v roce 2022 odsoudil a vyloučení Ruska z Rady Evropy označil za nevyhnutelné, což je vzhledem k jeho dřívějšímu přesvědčení o potřebě dialogu s Ruskem rozhodně posun.⁸⁹

5.2.2 Nadace Konrada Adenauera

Nadace Konrada Adenauera vznikla v roce 1955 jako „Společnost pro Křesťansko-demokratické vzdělání“, jež byla na současný název přejmenována v roce 1964. Stejně jako již zmíněná Nadace Friedricha Eberta staví na hodnotách, které prosazoval člověk, jehož jménem se pyšní. V tomto případě staví nadace dle vlastních slov na hodnotách liberální demokracie, sociálně tržního hospodářství, míru, svobody, transatlantických vztahů a silné evropské integrace.

⁸³ Laschet: «Brauchen Russland für viele Fragen in der Welt», 2019

⁸⁴ Laschet: Dialog mit Russland ist nötig, 2021

⁸⁵ CDU-Vize kritisiert „Anti-Putin-Populismus“, 2014

⁸⁶ Zwischen Pott und Putin, 2021

⁸⁷ Der Putin-Versteher, 2021

⁸⁸ Armin Laschet under fire as critics rake up past comments on Russia, 2021

⁸⁹ Laschet: Täter des Ukrainekriegs werden zur Verantwortung gezogen, 2022

Konrad Adenauer (1876-1967) se stal prvním kancléřem Spolkové republiky Německo, tuto funkci vykonával v letech 1949-1963. Adenauer se k politice dostal díky sňatku s dívkou z vlivné rodiny, začal se sám politicky angažovat a v roce 1917 se stal starostou Kolína nad Rýnem za stranu „Zentrum“. Během vlády nacistů byl zbaven funkce starosty a všemožně perzekuován. Po konci druhé světové války se věnuje založení nové strany – Křesťanskodemokratické unie (CDU). Adenauer je nejvíce vyzdvihován za integraci země do euroatlantického společenství – NATO i Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, celkovou podporu spolupráce v Evropě a s tím související snahu o mír a stabilitu.⁹⁰

Nadace Konrada Adenauera na svém webu explicitně zmiňuje 3 cíle svého působení v zahraničí. Prvním je řešit problémy s ohledem na hodnoty vyznávané nadacemi a zlepšit politické podmínky v zemi, jako prostředky k dosažení jmenuje projekty a programy. Druhým je zajistit transfer vědomostí mezi Německem a druhým státem, vzájemně pak z obou zemí proudí politická témata, což dává impulsy k diskuzím v obou zemích. Třetím je vytvořit veřejná fóra pro zastoupení německých politických a ekonomických zájmů, pobočky nadací totiž slouží jako kontaktní místa.⁹¹

Nadace Konrada Adenauera působila v Rusku 30 let, a to v letech 1992-2022. Pobočky měla konkrétně v Petrohradu a Moskvě.⁹² Stejně jako u Nadace Friedricha Eberta i zde proběhla v roce 2013 razie.⁹³

5.3 Křesťansko-sociální unie (CSU)

Křesťansko-sociální unie Bavorska (zkráceně CSU) působí primárně na území Bavorska, ale na spolkové úrovni vystupuje v koalici s Křesťansko-demokratickou unií (zkráceně CDU). Jak již bylo popsáno, koalice CDU/CSU stála v čele Německa 16 let, konkrétně v letech 2005–2021.

5.3.1 CSU a její vztah k Rusku

V Bavorsku od roku 1962 nepřetržitě vládne CSU, proto se právě na politice Bavorska dá rozpoznat přístup této strany k Rusku. Bavorsko profitovalo z ekonomické

⁹⁰ Konrad Adenauer: pragmatický demokrat a neúnavný sjednotitel

⁹¹ Über uns: Unsere Auslandsbüros – ein weltweites Netzwerk für Demokratie

⁹² Moskau, Konrad Adenauer Stiftung

⁹³ Weiland, 2013

spolupráce s Ruskou federací a vidělo i výhody z možné budoucí spolupráce, což i přes dokládá Bavorský sněm obchodních a průmyslových komor.⁹⁴ Touha po ekonomické spolupráci se propisovala i do přístupu bavorské vlády v čele s CSU k Rusku.

Horst Seehofer, v letech 2008–2018 ministerský předseda Bavorska a 2008–2019 předseda CSU, byl během svého mandátu za svůj přístup k Rusku kritizován. Zejména jeho cesty do Moskvy a setkání s prezidentem Putinem v letech 2016 a 2017 vzbudily kritiku. Seehofer byl totiž v Rusku vnímán jako rozumný kritik migrační politiky reprezentované kancléřkou Merkelovou, což ruská média ráda zdůrazňovala.⁹⁵ Při své návštěvě Ruska v roce 2016 Seehofer mluvil o obnovení důvěry mezi oběma státy a společném řešení globálních problémů, kritika Ruska nezazněla. Tento přístup ocenil ruský prezident, Seehoferovi za něj veřejně vyjádřil vděčnost.⁹⁶ Podle časopisu Spiegel se někteří vysoce postavení členové CDU obávali, že bude Seehofer a jeho cesta do Moskvy v roce 2017 zneužita k ruské propagandě. Především předpokládali, že se tak stane kvůli jeho názoru, že by se sankce proti Rusku měly v případě úspěchu Minských dohod odvolat.⁹⁷

Markus Söder, od roku 2018 ministerský předseda Bavorska a od roku 2019 předseda CSU, je v současnosti (stav k 1. 4. 2024) zastáncem dodávek německých střel Taurus na Ukrajinu, čímž se staví do opozice proti oficiálnímu stanovisku Německa a kancléře Olafa Scholze. Sám vnímá dodávku zbraní Ukrajině jako nezbytný krok pro ochranu míru a demokracie v Evropě.⁹⁸ Nedá se však říct, že by vždy k Rusku přistupoval kriticky. Ještě 22. ledna 2022, tedy zhruba měsíc před ruskou invazí na Ukrajinu, se Söder vyslovil proti zpřísnování sankcí vůči Rusku a rovněž odmítl uzavření plynovodu Nord Stream 2. Söder tehdy pro Frankfurter Allgemeine Zeitung tvrdil, že „Rusko je složitý partner, ale není žádný nepřítel Evropy“, a německé dodávky zbraní Ukrajině považoval za nepředstavitelné.⁹⁹ Až do 23. února 2022 zůstávala otevřená možnost pro ruskou farmaceutickou společnost vyrábět v bavorském městě Illertissen vakcínu Sputnik, a to v případě, že by dostala povolení ze strany Evropské unie. Za připuštění možnosti výroby této vakcíny v Bavorsku si Söder vysloužil kritiku, která se vyostřila zejména s eskalací situace na Ukrajině.¹⁰⁰ Po

⁹⁴ Russland-Reise von Markus Söder: Bayerische Wirtschaft fordert, den Dialog mit Russland intensivieren. *Außenwirtschaftsportal Bayern*

⁹⁵ Dornblüth, 2016

⁹⁶ Seehofer zu Besuch bei Putin. *Deutschlandfunk*

⁹⁷ Neukirch, 2017

⁹⁸ Hegmann, 2024

⁹⁹ Söder spricht sich gegen harte Russland-Sanktionen aus. *Spiegel*

¹⁰⁰ Heim, 2022

vypuknutí invaze bavorský ministerský předseda v rozhovoru pro ZDF v březnu 2022 tvrdil, že nás Putin všechny obelhal. Přiznal v něm, že se Německo musí brzy stát energeticky nezávislým na Rusku, ale musí se tak stát postupně kvůli možným následkům pro německou ekonomiku.¹⁰¹ Vedení CSU se v červenci 2022 vyslovilo jasně pro sankce proti Rusku, zároveň oponovalo pozici saského ministerského předsedy Michaela Kretschmera (CDU), jenž řekl, že Německo se musí zasadit o to, aby konflikt na Ukrajině zamrzl.¹⁰² Je tedy znatelná jistá proměna ve vztahu k Rusku, avšak až po vypuknutí invaze v roce 2022.

5.3.2 Nadace Hannse Seidela

Nadace Hannse Seidela vznikla v roce 1967 v Mnichově a roku 1973 začal v rámci ní fungovat Institut pro mezinárodní spolupráci (tehdy nazvaný Institut pro mezinárodní setkání a spolupráci) zabývající se mezinárodními otázkami. Až 10 let po svém vzniku byla nadace uznána za rovnou ostatním a začala pobírat státní podporu, což znamenalo velmi výrazné zvýšení rozpočtu.¹⁰³

Hanns Seidel (1901-1961) byl v letech 1957-1960 ministerský předseda Bavorska a v letech 1955-1961 předseda CSU. Seidel roku 1932 vstoupil do Bavorské lidové strany, jeho politické ambice však zhatila vláda NSDAP a příchod druhé světové války. Seidel utekl do Litvy, avšak v letech 1940-1945 bojuje na východní frontě. Po návratu zpět do vlasti se začíná politicky angažovat, americká vojenská správa ho jmenovala správcem Aschaffenburgu a v roce 1946 úspěšně kandiduje za CSU do zemského ústavodárného shromáždění a do bavorského zemského parlamentu. O rok později se stává bavorským ministrem hospodářství a tento úřad vykonává až do roku 1954, kdy se CSU ocitla v opozici. Do vlády se znovu dostává v roce 1957 a to rovnou jako ministerský předseda, v lednu 1960 se však kvůli vážné nemoci vzdává mandátu.¹⁰⁴

Nadace Hannse Seidela se v zahraničí stará primárně o rozvojovou politiku, prosazování míru a ochrany lidských práv. K posílení těchto hodnot využívá odborná školení, poskytuje poradenství, podporuje aktivitu občanů a věnuje se opatřením týkajících se právního státu či ekologii. Převážně se za pomoci politické osvěty a aktivního poradenství

¹⁰¹ Post, 2022

¹⁰² Söder über Russland-Sanktionen: "Ohne Wenn und Aber." *BR24*

¹⁰³ Geschichte der Hanns-Seidel-Stiftung

¹⁰⁴ Hanns Seidel: CSU-Vorsitzender – Ministerpräsident – Namensgeber

snaží přivádět osoby s rozhodovacími pravomocemi k vybraným tématům a jejich následnému řešení. Podobně jako u již zmíněných nadací se i tato snaží o výměnu vědomostí mezi zeměmi a podporu nejen politického dialogu.¹⁰⁵

Nadace Hannse Seidela otevřela svou pobočku v ruském hlavním městě v roce 1991, na svých stránkách však uvádí, že se v posledních letech snažila čelit ochlazení vztahu s Ruskem, bohužel však marně. Jako již zmíněné nadace i tato byla v roce 2022 donucena svou moskevskou kancelář zavřít.¹⁰⁶

5.4 Bündnis 90/Die Grünen

Bündnis 90/Die Grünen ve volbách do Spolkového parlamentu Německa v roce 2021 získala 118 mandátů a společně s SPD a FDP tvoří současnou vládní koalici.

5.4.1 Bündnis 90/Die Grünen a její vztah k Rusku

Cem Özdemir, předseda strany Bündnis 90/Die Grünen v letech 2008–2018, zastával zachování sankcí proti Rusku i v roce 2017 a ruský vliv v Německu považoval za problém.¹⁰⁷ I přes kritiku Ruska, Özdemir nepodporoval po ruské anexi Krymu dodávky zbraní na Ukrajinu. Podle jeho názoru se Německo nesmí vojensky do konfliktu zaplést.¹⁰⁸

Peter Simone, předsedkyně strany Bündnis 90/Die Grünen v letech 2013–2018, v reakci na ukrajinskou krizi v roce 2014 zdůrazňovala především dialog mezi Ruskem a Ukrajinou, případně západními státy, a diplomatické a politické řešení.¹⁰⁹ Je však třeba zmínit, že tak činila ještě před porušením První minské dohody.

Annalena Baerbock, v letech 2018–2021 spolupředsedkyně Bündnis 90/Die Grünen a od roku 2021 spolková ministryně zahraničí, je od svého nástupu do funkce známá svými kritickými výroky vůči Rusku. Před svým nástupem do funkce ministryně zahraničí, v dubnu 2021, Baerbock obhajovala tvrdší postoj vůči Rusku, zdůrazňovala potřebu řešit ruskou

¹⁰⁵ Institut für Internationale Zusammenarbeit.

¹⁰⁶ Russland. *Hanns Seidel Stiftung*

¹⁰⁷ Koschyk, 2017

¹⁰⁸ Grüne streiten um Waffenlieferungen

¹⁰⁹ *Ukraine-Krise: Simone Peter über den Dialog mit Russland am 17.11.2014*

agresi na Ukrajině a vyzývala k zastavení politické podpory plynovodu Nord Stream 2. Zdůrazňuje zahraniční politiku, která je pevná, ale otevřená dialogu.¹¹⁰

Baerbock se ještě před ruskou invazí na Ukrajinu v roce 2022 vyjádřila ke vztahům s Ruskem a k situaci na Ukrajině. V lednu 2022 během své návštěvy Moskvy vyjádřila potřebu "nového života" pro rozhovory v tzv. Normanském formátu, který zahrnuje Ukrajinu, Německo, Rusko a Francii, a zdůraznila, že není alternativa k Minským dohodám z roku 2014, které měly za cíl ukončit konflikty na východní Ukrajině. Kritizovala přesun ruské armády k hranicím Ukrajiny a vyjádřila se pro protiruské sankce, vyzdvihla uvěznění ruského opozičníka Alexeje Navalného a uzavření neziskové organizace Memorial.¹¹¹

Při své první oficiální cestě do Washingtonu jako německé ministryně zahraničí v lednu 2022 Baerbock varovala před shromažďováním ruské armády na ukrajinských hranicích jako před "bezprostřední a naléhavou výzvou" pro Evropu, a zdůraznila, že jakékoli další vpády na Ukrajinu by pro Rusko měly vážné důsledky. Při své první oficiální cestě do Washingtonu zdůraznila důležitost transatlantických vazeb a varovala Rusko proti dalšímu zasahování na Ukrajině, přičemž poukázala na "vysokou politickou a ekonomickou cenu" za takové činy.¹¹² Svůj kritický pohled na Rusko si zachovala i po ruské invazi na Ukrajinu. Útok odsoudila a prohlásila, že jde o válku založenou na lžích.¹¹³ V současné době se (v březnu 2024) se na rozdíl od kancléře Scholze přimlouvá za dodávky střel Taurus.¹¹⁴

Výroky z dřívějších let o ruské invazi do Gruzie, případně ruské anexi Krymu se nepodařilo dohledat.

5.4.2 Nadace Heinricha Bölla

Nadace Heinricha Bölla vzešla v roce 1997 ze zastřešujícího svazu nadací Duha (německy Stiftungsverband Regenbogen), nicméně Die Grünen disponovali již předtím nadacemi na úrovni spolkových zemí. Sama nadace Heinricha Bölla existuje od roku 1986, tehdy byl ale jako nadace blízké straně Die Grünen uznán celý již zmíněný svaz nadací Duha.

¹¹⁰ Annalena Baerbock urges hard line on Russia, China

¹¹¹ Janjevic, 2022

¹¹² Germany's Baerbock warns of Russian threat at first US trip

¹¹³ Ukraine: Baerbock says 'Russia's war is a turning point'

¹¹⁴ von der Burchard, 2024

Hodnoty zdůrazňované touto nadací jsou lidská práva, podpora a povzbuzení pro zapojení se do věcí veřejných a morální integrita.¹¹⁵

Heinrich Böll (1917-1985) byl německý spisovatel a intelektuál, nejedná se tedy o politika jako v předchozích případech. Böll se ovšem ve svém díle často pouští do kritiky poválečného Německa.¹¹⁶

Nadace Heinricha Bölla nedefinuje obecné cíle, vždy je přizpůsobuje až pro jednotlivé oblasti, kterým se věnuje, případně kde má své pobočky. Nicméně mezi hlavní cíle patří jednoznačně podpora lidských práv (zejména práv žen a LGBTQ+), občanské angažovanosti a jednoznačný důraz na zelenou politiku.¹¹⁷ V případě Ruska byl pak ze strany nadace Heinricha Bölla kladen důraz na demokracii, lidská práva a dialog mezi Evropou a Ruskem.¹¹⁸

5.5 Svobodná demokratická strana (FDP)

Svobodná demokratická strana (FDP) z voleb do Spolkového sněmu Německa vyšla s 91 mandáty a spolu s SPD a Die Grünen tvoří vládní koalici.

5.5.1 FDP a její vztah k Rusku

Christian Lindner, předseda Svobodné demokratické strany a současný spolkový ministr financí, alespoň podle chybějících zpráv v médiích se k Rusku až do roku 2017 nevyjadřoval. V roce 2017 však upoutalo celosvětová média Lindnerovo vyjádření o situaci na poloostrovu Krym, kdy Lindner řekl, že bychom ruskou anexi měli brát jako „dlouhodobé provizorium“. Zároveň se vyjádřil pro postupné rušení sankcí v případě pozitivních kroků ze strany Moskvy.¹¹⁹ Ruská média v reakci na toto vyjádření začala spekulovat o změně evropského postoje a zmírnění protiruských sankcí.¹²⁰ Některá ruská média dokonce referovala o uznání Krymu za součást Ruské federace.¹²¹ Sama kancléřka kriticky reagovala na Lindnerův výrok.¹²²

¹¹⁵ Geschichte der Stiftung. *Heinrich Böll Stiftung*

¹¹⁶ Heinrich Böll. *Heinrich-Böll-Stiftung Thüringen*

¹¹⁷ Auslandsbüros: Kontakt und Informationen. *Heinrich Böll Stiftung*

¹¹⁸ Büro Moskau - Russische Föderation. *Heinrich Böll Stiftung*

¹¹⁹ Merkel kritisiert Lindners Haltung zur Krim-Annexion

¹²⁰ Adler, Sabine a Anne Raith, 2017

¹²¹ Gurkov, 2017

¹²² Merkel kritisiert Lindners Haltung zur Krim-Annexion

O sankcích se ovšem vyjadřoval jako o potřebných a rušit je by podle Lindnera bez změny politiky Kremlu bylo nezodpovědné. V souvislosti s ruským atomovým zbrojením prosazoval Lindner v roce 2018 dozbrojení NATO, zároveň však zastával návrat Ruska do skupiny G8 a zintenzivnění dialogu.¹²³

Po 24. únoru se jasně postavil na stranu Ukrajiny a odmítl jakoukoliv politiku appeasementu vůči Rusku. Uznává, že politika vůči Rusku byla v posledních desetiletích mylná, ale vidí možnost vyvinout na Rusko tlak politickými i finančními prostředky.¹²⁴

5.5.2. Nadace Friedricha Naumanna

Nadace Friedricha Naumanna byla založena v květnu 1958 prezidentem Theodorem Heussem. Podobně jako ostatní nadace si především klade za cíl povzbudit politickou aktivitu občanů a růst liberální společnosti.¹²⁵

Friedrich Naumann (1860-1919) byl teolog a liberální politik. Již během svého studia se Naumann zajímá o sociální otázky, první politické ambice se naplno projevují v roce 1894 založením časopisu „Hilfe“ (v překladu „Pomoc“) a v roce 1896 založením Národněsociálního spolku, který však ve volbách do říšského sněmu neuspěl. Naumann se do říšského sněmu však dostává v roce 1907 a neváhá prosazovat témata jako např. rovné postavení žen ve společnosti a jejich právo volit. Důležitým důvodem pro pojmenování nadace po něm je i jeho příspěvek k politickému vzdělání založením „Staatsbürgerschule“, což by se dalo nejlépe přeložit jako „občanská škola“. Tato škola měla původně vychovávat mladou generaci v liberálním duchu, později však toto pravidlo rozvolnila.¹²⁶

Nadace Friedricha Naumanna v zahraničí podporuje zejména rozvoj demokracie, tržního hospodářství a právního státu, snaží se tak usnadnit vznik liberálních a demokratických společností. Zároveň jako první nadace explicitně zmiňuje i možnost udělení stipendií. Zahraniční kanceláře jsou kontaktními místy, které poskytují informace o jednotlivých regionech.¹²⁷

¹²³ Huth, Jungholt a Schuster, 2018

¹²⁴ Kein Appeasement gegenüber Putin. *FDP*

¹²⁵ Stiftungsauftrag. *Friedrich Naumann Stiftung*

¹²⁶ *Friedrich Naumann: Ein Leben für die Freiheit*

¹²⁷ Die Stiftung im In- und Ausland. *Friedrich Naumann Stiftung*

5.6 Die Linke

Strana Die Linke ve volbách do Spolkového sněmu Německa v roce 2021 získala 39 mandátů a spolu s CDU/CSU a Alternativou pro Německo v opozici.

5.6.1 Die Linke a její vztah k Rusku

Bernd Riexinger a Katja Kipping, předsedové strany Die Linke v letech 2012–2021, se v roce 2019 ohradili proti vyjádřením Sahry Wagenknecht bránícím ruskou anexi Krymu. Riexinger a Kipping volali po umírněnosti nejen Ruska, ale i NATO a Ukrajiny. Oba odsoudili vojenské řešení konfliktu a prosazují naopak řešení skrze diplomacii, zároveň vidí problém v rozšiřování NATO na východ a NATO by se podle nich mělo ve střednědobém časovém horizontu rozpustit.¹²⁸ Podle Die Linke by mohl NATO nahradit jiný evropský kolektivní bezpečnostní systém zahrnující i Rusko.¹²⁹ Důležitost Ruska v evropské bezpečnosti zdůrazňovali i krátce po ruské anexi Krymu v roce 2014, kdy Riexinger v kritice tehdejšího prezidenta Gaucka zdůrazňoval, že pro mír v Evropě potřebujeme rovnováhu také s Ruskem.¹³⁰ Strana anexi sice odsoudila, ale zároveň Rusko vidí jako nutného partnera pro bezpečnost a staví se kriticky i proti sankcím uvaleným na Rusko.¹³¹

Celková nálada, která ve straně panovala, vinila z ruské anexy Krymu i NATO (případně USA), právě Kipping zdůrazňovala, že Ukrajina byla napadena a je třeba stát na její straně i přes to, že Die Linke nepodporuje válku a zbrojení.¹³²

Riexinger i Kipping odsoudili i ruský vpád na Ukrajinu v roce 2022.¹³³ Riexinger zároveň kritizuje i německou vládu za dodávky zbraní poskytnuté bránící se Ukrajině. Uznává, že se Die Linke mýlila, když se domnívala, že varování před ruskou invazí je plané. Zároveň vnímá Ruskou federaci jako autoritářský systém, vyjadřuje jasnou kritiku vůči Ruské federaci a změnil svůj názor na sankce, jež nyní podporuje (na rozdíl od vývozu zbraní).¹³⁴

¹²⁸ Decker, 2019

¹²⁹ Eaton, 2018

¹³⁰ Linke: Gauck gießt Öl ins Feuer

¹³¹ Schiermeyer, 2017

¹³² Linke soll laut Kipping Position zur Nato überdenken

¹³³ Linke: Schubert und Kipping verurteilen Russland scharf

¹³⁴ Riexinger, 2022

5.6.2 Nadace Rosy Luxemburgové

Nadace Rosy Luxemburgové vznikla v roce 1990 a hlásí se k demokratickému socialismu. Současně podporuje dělnické, ženské, antifašistické a antirasistické hnutí. Dle svých vlastních slov podporuje kritickou sociální analýzu a vytváření emancipačních, politických, sociálních a kulturních iniciativ. Jednou z jejích dalších činností je informování o historii a důležitých událostech levicové politiky.¹³⁵

Rosa Luxemburgová (1871-1919) byla výraznou představitelkou levicového a komunistického hnutí. Jedná se jednoznačně o kontroverzní postavu, avšak zároveň pro část levicového spektra je stále ikonou. V roce 1893 spoluzaložila Sociálně demokratickou stranu Království polského a měla blízko k německé Sociálně demokratické straně. Luxemburgová silně věřila v sílu dělnické třídy a zároveň i v revoluci, jež bude touto třídou vedena. Na sklonku roku 1918 podporovala vznik dělnických (komunistických) stran v Polsku i Německu.¹³⁶

Jako cíle svého zahraničního působení jmenuje prosazování globálních sociálních práv, ekologickou a spravedlivou transformaci společnosti, mezinárodní solidaritu, spravedlivý světový hospodářský řád a pozitivní mír, posílení levicových organizací, podporu levicové historické politiky a kritické teorie.¹³⁷

¹³⁵ O nás. *Nadace Rosy Luxemburgové*

¹³⁶ O nás. *Nadace Rosy Luxemburgové*

¹³⁷ Themenfelder: Die Rosa-Luxemburg-Stiftung und ihr Zentrum für Internationalen Dialog und Zusammenarbeit (ZID). *Rosa Luxemburg Stiftung*

6. Komparativní analýza na základě výročních zpráv z let 2014-2022

V této kapitole budou analyzovány výroční zprávy nadací z let 2014–2022. Konkrétně výroční zprávy byly k analýze vybrány z důvodu porovnatelnosti napříč všemi nadacemi.

6.1. Výroční zprávy Nadace Friedricha Eberta

Hned v roce 2014 Nadace Friedricha Eberta reflektuje propuknuvší konflikt na Ukrajině, zmínkou o něm začíná předmluva v její výroční zprávě za rok 2014. Ve zprávě se v otázce rusko-evropských vztahů doslova píše, že „čtvrt století míru a bezpečnosti s Ruskem se zdá být ohroženo.“¹³⁸ Na tomto výroku jsou pozoruhodné dvě roviny, ta první je, že rusko-gruzínská válka v roce 2008 tedy zřejmě vztahy Evropy a Ruska na bezpečnostní úrovni neohrozila. Tou druhou rovinou je fakt, že byla zvolena měkčí formulace – tedy namísto toho, aby zde FES jasně vyjádřila, že evropsko-ruské vztahy jsou ohroženy či dokonce poškozeny, napsala, že se pouze *zdají* být ohroženy. Nadace Friedricha Eberta zdůrazňuje své snahy o mírové dialogy, v rámci kterých zprostředkovala diskuze o možných řešeních konfliktu na Ukrajině s německými a evropskými politiky v Kyjevě i Moskvě.¹³⁹ Jako svůj úspěch vidí setkání členů představenstva nadace, konkrétně Matthiase Platzecka a Rolfa Mützenicha, se zmocněncem ruského prezidenta pro SNS¹⁴⁰ Konstantinem Kosačevem¹⁴¹ a předsedou Rady pro zahraniční a obrannou politiku v Rusku Fjodorem Lukjanovem.^{142; 143} V rámci zdůrazňování potřebnosti dialogu mezi Německem a Ruskem vyzdvihuje ve výroční zprávě svůj program Egon Bahr Fellowship, který má zprostředkovat výměnu názorů a zkušeností mezi mladými lidmi z obou zemí.¹⁴⁴ Právě Egon Bahr, po němž je program pojmenován, poprvé ve vztahu k východnímu bloku použil spojení „Wandel

¹³⁸ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2014, s. 6

¹³⁹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2014, s. 6

¹⁴⁰ Společenství nezávislých států

¹⁴¹ Konstantin Kosačev je ruský politik (člen strany Jednotné Rusko) a diplomat, od roku 2014 je členem horní komory Federálního shromáždění Ruské federace (Deputy Speaker of the Federation Council: Konstantin Kosachev. *Federation Council of the Federal Assembly of the Russian Federation*). Od roku 1999 do roku 2011 byl poslancem Státní dumy Konstantin (Kosachev. *Russian International Affairs Council*).

¹⁴² Výroční zpráva Friedrich Ebert Stiftung 2014, s. 23

¹⁴³ Fjodor Lukjanov je ruský politolog. Rada pro zahraniční a obrannou politiku, kde působí, je oficiálně nestátní thinktank, avšak pravidelně se jeho debat „Valdai“ účastní prezident Vladimir Putin (Meeting of the Valdai Discussion Club. *President of Russia*). Na stránkách Výboru pro mezinárodní záležitosti Státní dumy je navíc uvedeno, že thinktank úzce spolupracuje se státními a parlamentními orgány (Council on Foreign and Defense Policy. *Committee on International Affairs of the State Duma*).

¹⁴⁴ Výroční zpráva Friedrich Ebert Stiftung 2014, s. 23

durch Annäherung“ (česky „proměna skrze sblížení“)¹⁴⁵, tedy zároveň formuli, podle které se řídila německá zahraniční politika vůči Rusku až do jeho invaze na Ukrajinu v únoru 2022. Otázkou míru se opět zástupci nadace a němečtí politici zabývali na konferenci "Mír je možný – výzva k předcházení válkám v 21. století" v Bádensku-Württembersku.¹⁴⁶

Ve výroční zprávě z roku 2015 Nadace Friedricha Eberta uznává, že evropské strategické partnerství s Ruskem je v konfliktu se stabilitou zemí sousedících s východní částí EU. Stejně jako v předchozím roce je zde však prezentována teze, že dialog mezi Německem/Evropou a Ruskem nesmí být zpřetrhán.¹⁴⁷ V roce 2015 se opět uskutečnila výměna mládeže v rámci Egon Bahr Fellowship.¹⁴⁸ V rámci shrnutí angažovanosti nadace ve východní Evropě nadace neurčitě konstatuje, že vztahy s Ruskem a zeměmi východní Evropy musí být přehodnoceny, k čemuž nadace v tomto roce přispěla.¹⁴⁹

První zmínkou o německo-ruských vztazích ve výroční zprávě z roku 2016 je pátý ročník programu Egon Bahr Fellowship, v rámci něhož se mladí Němci a Rusové sešli společně s politiky a vědci z obou zemí.¹⁵⁰ V Moskvě uspořádala FES výstavu, která ukazuje, jak rozdílně je druhá světová válka zobrazena v současných školních učebnicích z České republiky, Německa, Itálie, Litvy, Polska a Ruska.¹⁵¹ V rámci sekce rekapitulující vztahy s východní Evropou nadace připomíná, že vztah k Rusku musí být přehodnocen, k čemuž má pomoci i nová kancelář nadace pro dialog mezi Západem a Východem se sídlem ve Vídni.¹⁵² Jak konkrétně má být vztah k Rusku a státům východní Evropy FES neuvádí.

Ve výroční zprávě za rok 2017 se nadace německo-ruskými vztahy téměř vůbec nezaobírá. Rusko je zmíněno ve dvou případech. Poprvé se objevuje v kontextu „údajných

¹⁴⁵ Tento koncept představil Egon Bahr v roce 1963 a spočíval v přesvědčení, že konstruktivní angažmá a ekonomická spolupráce s východoevropskými zeměmi, včetně Východního Německa, by mohly vést k postupným politickým a sociálním reformám v těchto režimech. Bahrův přístup měl zásadní vliv na Ostpolitik kancléře Willyho Brandta, politiku zaměřenou na normalizaci vztahů s Východním Německem a dalšími státy Varšavské smlouvy. (*Wandel durch Annäherung, Friedrich-Ebert-Stiftung*)

V souvislosti s německou zahraniční politikou vůči Rusku (a dalším autoritářským režimům) se používá i termín „Wandel durch Handel“ (česky „proměna skrze obchod“), který staví na přesvědčení, že se Rusko stane demokratičtějším skrze ekonomickou spolupráci, což doporučoval i Egon Bahr v rámci „Wandel durch Annäherung“. (Lau, 2021)

¹⁴⁶ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2014, s. 24

¹⁴⁷ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2015, s. 25

¹⁴⁸ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2015, s. 36

¹⁴⁹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2015, s. 59

¹⁵⁰ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2016, s. 32

¹⁵¹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2016, s. 33

¹⁵² Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2016, s. 53

ruských kybernetických aktivit, které přispěly k posílení populistických sil v Evropě pomocí falešných zpráv.¹⁵³ Opatrnost formulace je znovu patrná na slově *údajných*. Podruhé ve spojitosti s obviněním, že FES financovala cestu žáka, který v Německém spolkovém sněmu přednesl dle názoru představitelů Ruské federace kritickou řeč vůči Rudé armádě.¹⁵⁴ Tento případ je v této práci zmíněn v kapitole 5.1.2 *Nadace Friedricha Eberta*.

V roce 2018 nadace zmiňuje proslov sociálně demokratického politika Heiko Maase, který vztahy k Rusku, Číně a USA označuje jako složité.¹⁵⁵ Současně však zmiňuje průzkumy provedené přímo Nadací Friedricha Eberta, které říkají že si většina obyvatel Německa přeje přátelský vztah k Rusku.¹⁵⁶ Nadace pak konkrétně zmiňuje, že napjaté vztahy Západu s Ruskem sleduje, analyzuje a i diskutuje s odborníky např. v rámci tzv. „Bonnských rozhovorů o budoucnosti“.¹⁵⁷

Výroční zpráva za rok 2019 německo-ruské vztahy označuje jako složité, jedná se však o jedinou zmínku o Ruské federaci.

Dominantním tématem roku 2020 byla pandemie, v rámci níž i FES ve své výroční zprávě varuje před ohrožením demokracie a využíváním metod jejího potlačování a to v zemích jako je Rusko.¹⁵⁸ Již potřetí v řadě nadace označuje vztah s Ruskem za složitý.¹⁵⁹

Ve výroční zprávě za rok 2021 je citován Peer Teschendorf, tehdejší vedoucí moskevské pobočky Nadace Friedricha Eberta, jenž v rozhovoru z 24. února 2021 uvádí, že bychom ve vztahu k Rusku potřebovali více kvalitního dialogu a zároveň dodává, že časy jsou těžší. Do konkrétní kritiky se však nepouští.¹⁶⁰ Téměř o měsíc později dodává v rozhovoru pro Deutschlandfunk, německou veřejnoprávní rozhlasovou stanicí, že i činnost německých politických nadací v Německu je ohrožena.¹⁶¹

Podobně jako v roce 2014 i předmluva výroční zprávy za rok 2022 začíná ruským vpádem na Ukrajinu. Tentokrát je vpád na Ukrajinu vnímán jako jasný předěl a jako tzv.

¹⁵³ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2017, s. 26

¹⁵⁴ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2017, s. 50

¹⁵⁵ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2018, s. 29-30

¹⁵⁶ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2018, s. 48

¹⁵⁷ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2018, s. 34

¹⁵⁸ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2020, s. 46

¹⁵⁹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2020, s. 24

¹⁶⁰ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2021, s. 29

¹⁶¹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2021, s. 30

„Zeitenwende“ označující konec jedné éry. Nadace se tématu ruské agrese na Ukrajině věnovala ve své každoroční Tiergartenkonferenz, jež však označuje za první velké fórum, které poskytlo odpovědi na otázky ke vstupu do nové éry. Pracovníci nadace se téměř okamžitě po invazi pustili do přípravy nového projektu, který pomůže koncipovat scénáře této nové éry.¹⁶² FES v létě 2022 uspořádala několik akcí pro v exilu žijící Rusy, např. konferenci o svobodě médií a hackathon, v rámci nějž se účastníci mohli seznámit s metodami obcházení cenzury.¹⁶³

Tabulka 1: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Friedricha Eberta v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	10x negativní 2x neutrální	12	12x vedlejší téma
Politické/mezinárodní vztahy	3x pozitivní 8x negativní 6x neutrální	17	2x hlavní téma 15x vedlejší téma
Ekonomické vztahy	1x negativní 1x neutrální	1	2x vedlejší téma
Energetika	2x negativní	2	2x vedlejší téma
Kulturní a společenské vztahy	2x pozitivní 2x negativní 5x neutrální	9	9x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	10x negativní	10	10x vedlejší téma
Média a propaganda	2x negativní	2	2x vedlejší téma

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

6.2 Výroční zprávy Nadace Konrada Adenauera

Předmluva ve výroční zprávě za rok 2014 začíná stejně jako u Nadace Friedricha Eberta ukrajinskou krizí. Zajímavé je, že právě slovo *Zeitenwende* je zde užito v souvislosti již s touto krizí. Podle KAS Rusko poprvé od konce studené války zpochybňuje mír v Evropě.¹⁶⁴ Nadace uspořádala po Německu několik debat s názvem „Medvěd je volný! Rusko jako výzva pro německou politiku“¹⁶⁵, což implikuje, že Rusko může být hrozbou. V kapitole o bezpečnostní politice Německa je jasně napsáno, že Němci a Evropané konečně

¹⁶² Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2022, s. 5

¹⁶³ Výroční zpráva Nadace Friedricha Eberta 2022, s. 12

¹⁶⁴ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2014, s. 3

¹⁶⁵ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2014, s. 17

pochopili, že nežijeme v prostředí, kam nemůže znovu přijít ozbrojený konflikt. Toto vyjádření může připomínat spíše výroky německých politiků o 8 let později, tedy po 24. únoru 2022, kdy Rusko podniklo invazi na Ukrajinu. V kapitole nadace rovněž odsuzuje anexi Krymu a deklaruje, že Rusko porušilo nejen mezinárodní právo, ale i evropský mírový rámec. Zároveň tyto okolnosti nutí EU a NATO, aby zvážili odstrašení a mezinárodní vojenský konflikt. Podle KAS Německo v rámci vyjednávání s Ruskem zaujalo vůdčí roli.¹⁶⁶ Stejně jako Nadace Friedricha Eberta i Nadace Konrada Adenauera zmiňuje fakt, že Německo se snažilo o dialog s Ruskem, současně ovšem zdůrazňuje sankce, které byly proti ruskému režimu přijaty. KAS se obává, že práce neziskových organizací v Rusku se stane těžší, a poukazuje na represi svobodných médií a opozice. Mění se i chování partnerů nadace, kteří mají zjevně strach se do projektů více zapojovat. I přesto se KAS snaží nadále podporovat studijní výměny mládeže, dialog např. mezi soudci z nejvyšších soudů obou zemí, zástupci ruského trestního systému a německými poslanci atd.¹⁶⁷

Ve výroční zprávě z roku 2015 je pouze krátce zmíněno napětí mezi NATO a Ruskem, avšak hlavním tématem se stala jednoznačně uprchlická krize.¹⁶⁸ KAS ve zprávě připomíná rozpad Sovětského svazu a fakt, že tehdejší sovětské vedení se v Paříži roku 1990 zavázalo dodržovat územní integritu nově vzniklých samostatných států, což Rusko pod vedením Vladimira Putina nedodrželo.¹⁶⁹

V roce 2016 se KAS ve vztahu k Rusku zmínila vzestupující autoritářství a jeho vměšování se do politiky a voleb jiných zemí.¹⁷⁰

Ve svém shrnutí roku 2017 KAS Rusko vůbec nezmiňuje.

O rok později, tedy v roce 2018, výroční zpráva nadace Rusko zmiňuje v souvislosti s krizí multilateralismu, čehož Čína a Rusko využívají k rozšíření svého vlivu.¹⁷¹ V sekci o vzdělávání následuje krátká zmínka, že KAS uskutečnila mezinárodní semináře mimo jiné v Ruské federaci.¹⁷²

¹⁶⁶ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2014, s. 43-44

¹⁶⁷ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2014, s. 47-48

¹⁶⁸ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2015, s. 42

¹⁶⁹ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2015, s. 77

¹⁷⁰ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2016, s. 12

¹⁷¹ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2018, s. 3

¹⁷² Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2018, s. 11

Za rok 2019 není ve výroční zprávě žádná zmínka.

V roce 2020 KAS pouze cituje Angelu Merkel, tehdejší kancléřku za CDU, která se vyjádřila, že Rusko se snaží s pomocí hybridních nástrojů podkopávat západní demokracii.¹⁷³

Již výroční zpráva za rok 2021 začíná slovy o Ukrajině, podle slov nadace bylo shrnutí roku 2021 dokončeno těsně před ruským vpádem na Ukrajinu. Nadace Konrada Adenauera agresi jasně odsuzuje a považuje ji za útok na evropský a světový řád. Rovněž přiznává, že spousta politiků zavírala před autokraciemi oči a realitu nahradila přáními.¹⁷⁴ Jinak se kromě jednotlivých nepatrných zmínek Rusku nevěnuje.

Ve výroční zprávě za rok 2022 se KAS věnuje válce na Ukrajině, znovu zmiňuje, že způsob myšlení a vzorce chování některých naprosto neodpovídaly realitě. Nezmiňuje však konkrétní jména či pochybení.¹⁷⁵ Sama nadace se chce více soustředit na vojenská a bezpečnostní témata. Vyzdvihuje některé své projekty reagující na bezpečnostní krizi např. „Bundeswehr¹⁷⁶ budoucnosti“ a „Odpovědnost a umělá inteligence“, navíc chce podpořit i debatu o inovacích nejen v energetice.¹⁷⁷ KAS zdůrazňuje, že se eskalaci ukrajinské krize věnovala již na počátku roku 2022, dohromady uspořádala více než 100 akcí věnujících se ruské válce proti Ukrajině a jedním z cílů je i artikulovat kritiku vůči Německu a dalším západním státům.¹⁷⁸ KAS nevynechává ani téma náboženství, kterému se v německo-ruských vztazích věnuje dlouhodobě.¹⁷⁹

¹⁷³ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2020, s. 36

¹⁷⁴ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2021, s. 4

¹⁷⁵ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2022, s. 4

¹⁷⁶ Označení pro německou armádu

¹⁷⁷ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2022, s. 30

¹⁷⁸ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2022, s. 38

¹⁷⁹ Výroční zpráva Nadace Konrada Adenauera 2022, s. 68

Tabulka 2: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Konrada Adenauera v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	29x negativní	29	5x hlavní téma 24x vedlejší téma
Politické/mezinárodní vztahy	2x pozitivní 4x negativní 2x neutrální	8	2x hlavní téma 6x vedlejší téma
Ekonomické vztahy	5x negativní	5	1x hlavní téma 4x vedlejší téma
Energetika	1x negativní	1	1x vedlejší téma
Kulturní a společenské vztahy	2x pozitivní 3x negativní	5	1x hlavní téma 4x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	5x negativní	5	5x vedlejší téma
Média a propaganda	2x negativní 1x neutrální	3	3x vedlejší téma

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

6.3 Výroční zprávy Nadace Hannse Seidela

Podobně jako předchozí nadace i Nadace Hannse Seidela zmiňuje ve své výroční zprávě za rok 2014 ukrajinskou krizi již v úvodním slově, tentokrát však až za zmínkou o německé výhře v mistrovství světa ve fotbale. Rusko dle HSS ohrozilo stabilitu a bezpečnost Evropy a v dokumentu je několikrát zmíněno, že Rusko je agresorem a viníkem krize na Ukrajině.¹⁸⁰ V roce 2014 uspořádala HSS 11 debat na téma ukrajinské krize, jejichž účastníci se shodují, že Rusko zvolilo cestu konfrontace. Neshody však panovali při konfrontaci se zástupci ruských státních institucí, Rusko viní z ukrajinské krize Západ, zatímco zástupci nadace a další členové německé delegace vinu jasně připisují Rusku. V roce 2014 HSS spolupracovala s Ruskem nadále v oblasti vzdělání, konkrétně zmiňuje diskuze svých předsedů na ruských univerzitách na témata vědy a hospodářství. HSS předjímá, že mezi Bavorskem a Kaliningradem by mohla vzniknout spolupráce na řešení otázek ohledně mistrovství světa ve fotbale v roce 2018. Nadace ovšem zmiňuje i setkání

¹⁸⁰ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2014, s. 6

s ruskou opozicí¹⁸¹, konkrétně jmenuje Michaila Kasjanova¹⁸² nebo Grigorije Javlinského¹⁸³.

Ve výroční zprávě z roku 2015 je vztahu Německa a Ruska věnována jen krátká poznámka v kontextu akcí pořádaných v souvislosti s 25. výročním znovusjednocení Německa. Na konferenci odborníků „Wandel und Kontinuität(en) 25 Jahre nach der Wiedervereinigung – Was bleibt von der DDR und vom Kalten Krieg“ (česky Proměna a kontinuity 25 let po znovusjednocení – Co zůstává po NDR a studené válce“) se účastníci věnovali protidemokratickým, totalitárním a autoritářským strukturám, které podle HSS přetrvávají v německo-ruských vztazích.¹⁸⁴

V roce 2016 není Rusko zmíněno vůbec.

V roce 2017 je vztah k Rusku zmíněn jako vyostřený, avšak bez bližšího vyjádření.¹⁸⁵

Při rekapitulaci aktivit HSS v roce 2018 nadace popisuje setkání německo-ruského mládežnického fóra v Berlíně pod označením „Hauptstadtgespräche“ (česky Rozhovory hlavního města). Účastníci se měli věnovat ekonomicky, kulturně i politicky relevantním tématům. Konkrétněji nadace uvádí tato témata rozhovorů a debat: strategie HSS, podpora společenské pospolitosti a demokracie, práce v partnerských zemích a podpora talentů.¹⁸⁶

Za rok 2019 v německo-ruských vztazích HSS ve výroční zprávě vyzdvihuje diskuze na téma mezikulturního a mezináboženského dialogu mezi křesťany a muslimy.¹⁸⁷

V roce 2020 není Rusko zmíněno vůbec.

¹⁸¹ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2014, s. 46-47

¹⁸² Michail Kasjanov je bývalý ruský premiér a ministr financí, který se po svém odvolání z funkce premiéra v roce 2004 přesunul do opozice. Momentálně kritizuje ruskou agresi na Ukrajině a v listopadu 2023 byl Ministerstvem spravedlnosti zařazen na seznam „zahraničních agentů“. (Ruské úřady označily expremiéra Kasjanova za zahraničního agenta. *Seznam Zprávy*)

¹⁸³ Grigorij Javlinskij je předseda Federálního politického výboru opoziční Ruské sjednocené demokratické strany JABLOKO, v letech 1993–2008 byl lídrem strany JABLOKO. Javlinskij v letech 1996, 2000 a 2018 kandidoval na post ruského prezidenta. V otázce války na Ukrajině prosazuje ukončení bojů a naopak začátek diplomatických jednání. Javlinskij je považován za posledního lídra liberálnědemokratického tábora v Rusku, který je stále na svobodě. (Procházková, 2024)

¹⁸⁴ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2015, s. 30

¹⁸⁵ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2017, s. 19

¹⁸⁶ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2018, s. 23

¹⁸⁷ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2019, s. 54

Ve výroční zprávě za rok 2021 se chování Ruska označuje jako agresivní a zároveň HSS podotýká, že přemístění ruských vojenských jednotek k hranici s Ukrajinou je jedním ze znaků zvažující se situace ve světě.¹⁸⁸ Z akcí zabývajících se německo-ruskými vztahy je za rok 2021 uvedena odborná konference v Rusku na téma udržitelného turismu.¹⁸⁹

Výroční zpráva za rok 2022 je protkaná ruským vpádem na Ukrajinu. HSS reagovala řadou online seminářů „Krieg in Europa – Hintergründe“ (česky „Válka v Evropě – pozadí“). HSS sice označuje události 24. února 2022 za přelom a výzvu, současně ale německo-ruské vztahy nekomentuje, pouze ujišťuje, že se nadále bude podílet na integraci ruských Němců do společnosti.¹⁹⁰

Tabulka 3: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Hannse Seidela v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	12x negativní 1x neutrální	13	1x hlavní téma 12x vedlejší
Politické/mezinárodní vztahy	6x neutrální	6	4x vedlejší téma 1x podtéma, 1x hlavní téma
Ekonomické vztahy	1x negativní 2x neutrální	3	1x hlavní téma 2x vedlejší téma
Energetika	1x negativní	1	1x podtéma
Kulturní a společenské vztahy	3x pozitivní 2x negativní 3x neutrální	8	3x hlavní téma 5x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	2x negativní	2	2x vedlejší téma
Média a propaganda	1x negativní	1	1x vedlejší téma

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

6.4 Výroční zprávy Nadace Heinricha Bölla

Nadace Heinricha Bölla v předmluvě k výroční zprávě za rok 2014 reflektuje válku na Ukrajině jako zatěžující pro evropsko-ruské vztahy.¹⁹¹ Později píše, že ve hře je evropské mírové uspořádání a budoucnost evropského společenství. V rámci debat „Russische Alternativen“ (česky „Ruské alternativy“) pořádaných nadací zaznívaly i názory a varování

¹⁸⁸ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2021, s. 27

¹⁸⁹ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2021, s. 39

¹⁹⁰ Výroční zpráva Nadace Hannse Seidela 2022, s. 12-13

¹⁹¹ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2014, s. 1

expertů a politiků, že ruská zahraniční politika se bude vyostřovat. Tehdejší německá poslankyně za Die Grünen Marieluise Beck označila partnerství s Ruskem za iluzi. V krátkém komentáři se k Rusku a euromajdanu vyjadřuje člen Die Grünen a bývalý starosta Brém Ralf Fücks, kde jasně artikuluje nepochopení pro sympatie s režimem, který v Rusku vládne.¹⁹² V rámci zahraničněpolitické konference „Auf dem Weg zu mehr Verantwortung“ (česky „Na cestě za větší zodpovědností“) se účastníci rovněž zaměřili na vztah k Rusku. Především mezinárodní hosté, ale i např. již zmíněný Ralf Fücks, se shodují, že by Německo mělo opustit svůj zdrženlivý postoj a více se angažovat v mezinárodním dění.¹⁹³ HBS podpořila projekt mapující propojení evropských pravicově extremistických stran s ruskými elitami. Projekt došel k závěru, že Kreml využívá extrémní pravici k destabilizaci Evropy, navíc Kreml extrémní pravici poskytuje uznání a ona v Evropě šíří ruskou propagandu.¹⁹⁴ Nadace podporuje i cenu Hannah Arendt, která byla v roce 2014 udělena ukrajinskému autorovi Juriji Andruchovyčovi a bývalým členkám Pussy Riot Naděžďě Tolokonnikovové a Mariji Aljochinové za boj za demokratické hodnoty. Sama nadace se potýká s restrikcemi ze strany ruského státu, podle svých vlastních slov musí počítat s omezeními zejména proto, jakým tématům se věnuje (např. LGBT), a část partnerů nadace již byla označena za „zahraniční agenty“, což jim ztěžuje práci v Rusku.¹⁹⁵

Ve výroční zprávě za rok 2015 opět figurují vztahy mezi Evropou a Ruskem jako těžce zatížené situací na Ukrajině.¹⁹⁶ Ve zprávě se nadace sice věnuje Rusku v souvislosti s ukrajinskou krizí, ale konkrétní návrh na přehodnocení vztahů mezi Německem (nebo Evropou) a Ruskem neuvádí. HBS rekapituluje rok 2015 jako špatný rok pro lidská práva v Rusku a Bělorusku, nadace naráží nejen na zákon o zahraničních agentech, ale i další zpříšňování a znemožňování činnosti lidskoprávních organizací. HBS se i nadále snaží podporovat občanskou aktivitu a pořádat diskuze, zájem o ně se ukázal na prosincovém fóru pořádaném nadací přímo v Moskvě či na vysokém zájmu o letní školy rovněž organizovaných nadací.¹⁹⁷

¹⁹² Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2014, s. 12-13

¹⁹³ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2014, s. 18-19

¹⁹⁴ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2014, s. 32-33

¹⁹⁵ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2014, s. 66

¹⁹⁶ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2015, s. 3

¹⁹⁷ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2015, s. 19

V roce 2016 se ještě zpřísnil zákon o zahraničních agentech, moskevská pobočka nadace se však nadále angažuje v podpoře občanské společnosti a spolupracuje s partnery označenými za zahraniční agenty, ale i aktivními občany, kteří se nesdružují v oficiálních strukturách. Na berlínskou konferenci „Russische Alternative“ (česky „Ruská alternativa“) dostali pozvání i mladí aktivní lidé z Ruska, spousta z nich se ovšem vyhýbá velkým politickým tématům.¹⁹⁸ O ruských mocenských ambicích se diskutovalo v rámci každoroční zahraničněpolitické konference s podtitulem „Europa in einer friedlosen Welt“ (česky „Evropa ve světě bez míru“) v Berlíně, kde se došlo k závěru, že bez Ruska nelze zorganizovat bezpečnost v Evropě. Na téma bezpečnostní politiky a Ruska došlo i na 11. Grünes Russland-Forum v Berlíně. Nadace se v Rusku věnovala tématům jako feminismus a gender, dále pokračovala v již zmíněném projektu o propojení evropské krajní pravice a ruských mocenských elit.¹⁹⁹

Ve výroční zprávě za rok 2017 se vztahu k Rusku věnuje především článek „Haben wir Russland provoziert?“ (česky „Provokovali jsme Rusko?“), HBS dala dohromady ruské experty a uspořádala diskuzi v několika německých městech. Zmínění experti se shodli na tom, že Rusko stále vnímá svou sféru vlivu ve východní Evropě a je tak připraveno zakročit vůči domnělému vměšování se do této sféry. Zároveň je Evropa z ruského pohledu vnímána jako omezeně suverénní a závislá na USA. Diskuze se stočila i k historické odpovědnosti, mladým lidem, kultuře a umění. HBS označuje německo-polsko-ruské vztahy za historicky komplikované, nyní zatěžkané ruskou anexí Krymu a i nyní pokračuje v rámci projektu „Triolog“ v diskuzních setkáních se zástupci obou států.²⁰⁰ Rusko je dále pouze zmíněno v kontextu výstavby jaderných reaktorů v Jižní Africe²⁰¹, konfliktu v Sýrii²⁰², vydání ruského překladu díla Heinricha Bölla a reflexe roku 1917.²⁰³

V roce 2018 se HBS v diskuzi „Wir hatten Putin, haben Putin und werden Putin haben“ (česky „Měli jsme Putina, máme Putina a budeme mít Putina“) zabývala generací, která v podstatě zažila pouze Putinův režim, a občanskou společností čelící sílícím restrikcím. V souvislosti s mistrovstvím světa ve fotbale v Rusku nadace upozornila např.

¹⁹⁸ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2016, s. 7

¹⁹⁹ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2016, s. 24-25

²⁰⁰ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2017, s. 22

²⁰¹ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2017, s. 39

²⁰² Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2017, s. 29

²⁰³ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2017, s. 18

na zatýkání opozičníků, na škodlivou těžbu uhlí v Kuzbasu nebo na osudy fotbalistů klubu Spartak Moskva v časech stalinského teroru.²⁰⁴

Ve shrnutí roku 2019 se HBS věnovala Rusku v souvislosti s úspěšným odporem vůči těžbě uhlí v Kuzbasu²⁰⁵, rovnosti pohlaví²⁰⁶, vypovězení smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu a energetické závislosti EU. Nadace přiznává, že projekt Nord Stream 2 je kontroverzní, v krátkém shrnutí uvádí námitky Polska i Evropské unie. V návaznosti na toto téma v březnu 2019 uspořádala diskuzi společně s polským institutem Zachodni.²⁰⁷

Nadace Heinricha Bölla v roce 2020 podpořila v Moskvě filmový festival o lidských právech „Eco-Cup“, spustila společně s ruským ministerstvem pro energetiku projekt „Ökologe der neuen Generation“ (česky „Ekologové nové generace“)²⁰⁸. Rusko je v kapitole o zahraniční politice označeno za velmoc rozšiřující svůj vliv²⁰⁹, avšak podrobnější popis či rozbor nenavazuje.

Výroční zpráva za rok 2021 již letmo zmiňuje invazi na Ukrajinu v roce 2022, protože se dokončovala po jejím vypuknutí.²¹⁰ Pokud jde přímo o téma týkající se výhradně Ruska, nadace pořádala debaty v rámci „Grünes Russland-Forum“ zaměřené na stav občanské společnosti a represe v Rusku. Fórum je ze strany HBS považováno za ještě významnější v zachování kontaktu s partnery, neboť funguje online.²¹¹

V roce 2022 se nadace v souvislosti s Ruskem věnovala tématu energetiky, kdy spustila vzdělávací online kurz „Energiewende 2.0“ (česky „Energetický přechod 2.0“) a současně svolávala experty k tématu udržitelné energetiky bez závislosti na Rusku.²¹² Podobně jako předchozí nadace i HBS považuje ruský vpád na Ukrajinu za jasný historický předěl a odsuzuje Rusko jako agresora. Ve zprávě je krátce podotknuto, že spřízněná strana

²⁰⁴ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2018, s. 37

²⁰⁵ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2019, s. 9

²⁰⁶ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2019, s. 24

²⁰⁷ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2019, s. 32

²⁰⁸ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2020, s. 9

²⁰⁹ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2020, s. 25

²¹⁰ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2021, s. 1

²¹¹ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2021, s. 24

²¹² Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2022, s. 7

Die Grünen měla k Rusku kritický přístup již dříve, ale konkrétní zhodnocení minulosti či výhled budoucnosti německo-ruských vztahů publikace neobsahuje.²¹³

Tabulka 4: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Heinricha Bölla v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	30x negativní, 2x neutrální	32	5x hlavní téma, 27x vedlejší téma
Politické/mezinárodní vztahy	6x negativní 2x neutrální	8	1x hlavní 7x vedlejší téma
Ekonomické vztahy	2x negativní	2	2x vedlejší téma
Energetika	7x negativní 1x neutrální	8	7x vedlejší téma, 1x hlavní téma
Kulturní a společenské vztahy	9x pozitivní 3x neutrální	12	3x hlavní téma, 9x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	1x pozitivní 18x negativní 1x neutrální	20	10x hlavní téma, 10x vedlejší téma
Média a propaganda	2x negativní	2	2x vedlejší téma

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

6.5 Výroční zprávy Nadace Friedricha Naumanna

V první analyzované výroční zprávě Nadace Friedricha Naumanna, která se věnuje roku 2014, se téma německo-ruských vztahů neobjevuje vůbec. Rusko je několikrát zmíněno, ale nikdy mu není věnován článek nebo kapitola. Rusku a Ukrajině se měla věnovat jedna z akcí nadace uspořádaná v Kielu.²¹⁴

V roce 2015 FNS pozvala na každoroční „Berliner Rede zur Freiheit“ (česky „Berlínský projev o svobodě“) jako řečníci dceru Borise Němcova, zavražděného ruského opozičníka, Žannu Němcovovou. Němcovová se žíví jako novinářka a podobně jako její zesnulý otec kritizuje Vladimira Putina. Ve své řeči mluvila o ruské vnitropolitické situaci, válce na Ukrajině a státem ovládané ruské televizi. Ze strany vedení nadace byla oceněna za odvalu a současně ujištěna, že FNS se bude v Rusku zasazovat o podporu demokracie, právního státu a volného tržního hospodářství.²¹⁵ Výroční zpráva obsahuje rozhovor s partnerem nadace Anatolijem Hryzenkem, mimo jiné bývalým ministrem obrany Ukrajiny,

²¹³ Výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla 2022, s. 14

²¹⁴ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2014, s. 75

²¹⁵ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2015, s. 12-13

kde Hryzenko dostal prostor vyjádřit kritiku Minských dohod a potřebu najít schopné evropské politiky, jež pomohou agresii Ruska zastavit.²¹⁶

FNS ve výročním zprávě za rok 2016 prezentuje anketu, na níž spolupracovala s Nadací Borise Němcova a která mapuje postoj Rusů vůči demokracii a lidským právům, zároveň porovnává výsledky Rusů žijících v Rusku a v Německu. Nadace vztahy mezi Evropou a Ruskem označuje za komplikovanější než kdy dříve.²¹⁷

Boris Nemtsov Foundation for Freedom za podpory Nadace Friedricha Naumanna od roku 2016 uděluje Cenu Borise Němcova a v roce 2017 ji dostal Ildar Dadin, což nadace uvádí ve své výroční zprávě. V rámci 2. ročníku Fóra Borise Němcova pořádaného v Berlíně účastníci nezapomněli připomenout špatnou lidskoprávní situaci v Rusku a zásadní vliv dezinformací a propagandy na obyvatele Ruska. Ze strany zástupců nadace zazníval apel na aktivní společnost nejen v Rusku, ale i na nepřerušování dialogu mezi Ruskem a EU.²¹⁸

Stejně jako v předchozím roce i ve shrnutí roku 2018 uvádí nadace výherce Ceny Borise Němcova, již se stala politická aktivistka a jedna z hlavních organizátorek protestů v Rusku v letech 2011 až 2013 Naděžda Mityushkina. Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, místopředsedkyně výkonné rady Nadace Friedricha Naumanna a členka správní rady Nadace Borise Němcova pro svobodu, ve svém proslovu kriticky poznamenala, že mistrovství světa ve fotbale Kremlu nabízí pódium.²¹⁹ Dále jedním ze závěrů mezinárodního kongresu „Europa 1918–2018“ pořádaným FNS je, že reakcí na Ruskou agresi by mělo být posílení NATO. Nadace podílela na „Gaidar-Naumann-Forum“ konaném v Berlíně, které se mělo zabývat vztahem mezi sociálním státem a kapitalismem. Účastníci fóra však ocenili pokračování německo-ruského dialogu a uznali, že se od sebe obě země mohou navzájem něco naučit.²²⁰

V roce 2019 byla znovu udělena Cena Borise Němcova tentokrát občanské aktivistce a představitelce „Open Russia“ Anastasiji Ševčenkové, jež se v době udílení nacházela

²¹⁶ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2015, s. 68-69

²¹⁷ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2016, s. 20-23

²¹⁸ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2017, s. 18-19

²¹⁹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2018, s. 32-33

²²⁰ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2018, s. 66-69

v domácím vězení v Rusku.²²¹ FNS se dále ve výroční zprávě věnuje porušování lidských práv v oblasti LGBT.²²²

Ve shrnutí roku 2020 se Nadace Friedricha Naumanna německo-ruským vztahům či Rusku jako takovému příliš nevěnuje, pouze jej jmenuje v článcích věnujícím se jiným tématům. Rusko je zmíněno jako místo, kde se ztěžuje práce nadací a nevládních organizací²²³, dále v souvislosti s hybridní válkou²²⁴ a nepřátelstvím vůči LGBT.²²⁵

Ve výroční zprávě za rok 2021 je již několikrát zmíněna invaze na Ukrajinu z roku 2022.²²⁶ Skrze celou výroční zprávu je Rusko označováno za autoritářský stát²²⁷, nicméně mu není věnován celý článek. Větší zmínkou je pak článek o ruském opozičníkovi Alexeji Navalném²²⁸ a odkaz na webtalk a publikaci o svobodě médií v Rusku.²²⁹

Hlavním tématem výroční zprávy za rok 2022 je jednoznačně ruská agrese vůči Ukrajině znamenající předěl nejen pro Německo. Nadace útok na Ukrajinu považuje za útok na hodnoty, které jsou pro ni stěžejní – svoboda a demokracie.²³⁰ Právě z toho důvodu reagovala pořádáním akcí a vytvářením zpráv a analýz o vývoji situace. Pravděpodobně největší akcí byla konference „Reshape Europe“, která se věnovala dalšímu (nejlépe koordinovanému) postupu Evropy nejen vůči Rusku.²³¹ Podle zástupců nadace byl Putinův přístup k zahraniční politice znám již od invaze do Gruzie v roce 2008. Anna Brasseur, členka předsednictví Nadace Friedricha Naumanna, přiznává, že jsme jako Evropané byli málo ostražití vůči Rusku, a dodává, že by Němci a Evropané měli převzít odpovědnost za evropskou bezpečnost.²³² Místopředsedkyně správní rady Nadace Friedricha Naumanna Sabine Leutheusser-Scharrenberger a bývalý spolkový ministr vnitra Gerhard Baum podali 6. dubna 2022 u federálního generálního prokurátora v Karlsruhe trestní oznámení na ruského prezidenta Vladimira Putina a vojenský personál za válečné zločiny a zločiny proti

²²¹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2019, s. 20-21

²²² Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2019, s. 44-45

²²³ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2020, s. 90

²²⁴ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2020, s. 110

²²⁵ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2020, s. 124

²²⁶ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2021, s. 10-11

²²⁷ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2021, s. 25

²²⁸ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2021, s. 44

²²⁹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2021, s. 46

²³⁰ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 6

²³¹ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 60

²³² Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 11-12

lidskosti. Nadace Friedricha Naumanna v kooperaci s punkovou kapelou Pussy Riot uspořádala několik koncertů napříč Německem, čímž měla upozornit na situaci uvnitř Ruska a na potřebu Rusko izolovat. Na pódiu kromě koncertu probíhaly i diskuze obsahující kritiku dřívějšího přístupu Německa vůči Rusku. Na 16. berlínském proslovu o svobodě pozvala nadace premiérku Estonska Kaju Kallas, jež také upozornila na dlouho přehlížený vzorec chování Ruska na mezinárodním poli. Stejně tak do kapitol o hospodářství se propisuje konec německé naivity, jak to sama nadace nazývá.²³³ Proslule známý přístup Německa shrnutý v hesle „Wandel durch Handel“ (česky „Proměna skrze obchod“) nemusí být celý špatně, nicméně nefunguje tak přesně a přímo, jak si Německo představovalo.²³⁴ Skrze celou výroční zprávu prostupuje kritika přístupu Německa vůči Rusku, konkrétní představitelé kritizováni nejsou a nadace sama píše, že mezi naivními politiky i zástupci spřízněné strany FDP. Na druhé straně ve svých řadách vyzdvihuje Anne Brasseur, která v roce 2014 na půdě Rady Evropy iniciovala debatu o zpřísnění sankcí.²³⁵ FNS se ve vztahu k Rusku ve výroční zprávě věnuje i dezinformacím a ruským médiím²³⁶.

Tabulka 5: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Friedricha Naumanna v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	31x negativní 5x neutrální	36	4x hlavní téma 32x vedlejší téma
Politické/mezinárodní vztahy	9x negativní 5x neutrální	14	2x hlavní téma 12x vedlejší téma
Ekonomické vztahy	7x negativní 1x neutrální	8	8x vedlejší téma
Energetika	9x negativní 2x neutrální	11	11x vedlejší téma
Kulturní a společenské vztahy	1x pozitivní 1x negativní 8x neutrální	10	2x hlavní téma, 8x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	28x negativní 1x neutrální	29	9x hlavní téma 20x vedlejší téma
Média a propaganda	6x negativní	6	2x hlavní téma 4x vedlejší téma

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

²³³ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 16-18

²³⁴ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 29

²³⁵ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 66

²³⁶ Výroční zpráva Nadace Friedricha Naumanna, 2022, s. 40

6.6 Výroční zprávy Nadace Rosy Luxemburgové

V úvodním slovu výroční zprávy za rok 2014 nadace uvádí, že k některým konfliktům ve světě přispěla chybná politika Německa, Evropy a NATO. Za chybný považuje přístup k Rusku, neboť podle ní neodpovídá duchu, jenž vzešel z přijetí sovětské jednoty Německa v roce 1990.²³⁷ Současně podotýká, že to neznamená chválit Putinovu vládu, protože sama nadace se potýká v Moskvě s omezením své práce.²³⁸

Téma německo-ruských vztahů ani Ruska není ve shrnutí za rok 2015 obsaženo.

Shrnutí roku 2016 v souvislosti v Ruskem pouze poukazuje na ztěžující se podmínky pro občanskou společnost, což negativně ovlivňuje práci nadaci i jejích partnerů.²³⁹

O rok později se RLS věnovala 100. výročí Ruské revoluce, k této příležitosti nadace uspořádala přes 100 akcí a vydala několik publikací.²⁴⁰

V roce 2018 RLS pořádala v Petrohradě akci věnovanou historickému zařazení marxismu a vnímání Karla Marxe v Rusku.²⁴¹ Jedním z témat, kterým se nadace daný rok zabývala byla sociální a politická situace v Rusku, ve zprávě není uvedeno, v jaké konotaci.²⁴² Rovněž se uskutečnila dvoutýdenní vzdělávací cesta do Ruska zaměřená na historii, politiku a kulturu.²⁴³

V rámci přípravy konference „Globalisierung des Autoritarismus“ (česky „Globalizace autoritarismu“) RLS vydala řadu zpráv pod titulem „Die autoritäre Welle“ (česky „Autoritářská vlna“), kde mapuje i situaci v Rusku.²⁴⁴ Stejně jako v předchozím roce se uskutečnila vzdělávací cesta do Ruska.²⁴⁵ Kapitola shrnující dění v Evropě obsahuje

²³⁷ V souvislosti s vyjednáváním Spojených států amerických a Sovětského svazu o znovusjednocení Německa v roce 1990 se mluví o příslibu USA nerozšiřovat NATO na východ. Oficiální dokument potvrzující tento slib nebyl nalezen, ovšem neformální ujištění pravděpodobně padlo (Shiffrinson, 2016)

²³⁸ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2014, s. 4

²³⁹ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2016, s. 36

²⁴⁰ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2017, s. 5

²⁴¹ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2018, s. 4

²⁴² Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2018, s. 30

²⁴³ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2018, s. 76

²⁴⁴ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2019, s. 41

²⁴⁵ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2019, s. 75

krátkou poznámku o těžkém prostředí pro nevládní organizace v Rusku a Putinově přípravě na další prezidentský mandát.²⁴⁶

Téma německo-ruských vztahů ani Ruska není ve shrnutí za rok 2020 obsaženo.

Ve výroční zprávě za rok 2021 je již zmíněna ruská válka na Ukrajině. RLS označuje za agresora Rusko, nicméně ihned obrací pozornost ke kritice zbrojení.²⁴⁷ Dne 10. července 2021 se na Univerzitě Martina Luthera v Halle konala německo-ruská konference "Ženy v transformujících se společnostech 1990-2020", na které se RLS spolupodílela. Večer předtím byla zahájena související německo-ruská výstava "Není státu bez žen".²⁴⁸ Opět je zde tedy akcentováno téma rovnosti pohlaví, či vyzdvižení role žen ve společnosti.

V roce 2022 činnosti RLS ovlivnila ruská agrese na Ukrajině, nadace se zaměřovala na pořádání seminářů, diskuzí a publikování analýz o zejména sociálněekonomických důsledcích války a dalších krizí.²⁴⁹ Nadace věnovala ve výroční zprávě článek ruské opoziční kultuře, která upozorňuje na represe a staví se proti nacionalistickému, patriarchálnímu a homofobnímu mainstreamu v Rusku. Zároveň apeluje, aby se ruská kultura zcela nebojkotovala.²⁵⁰ RLS publikovala příspěvky ruské a ukrajinské levice za účelem zachování dialogu. Zhodnocení nebo výhled německo-ruských vztahů není ve zprávě obsažen.²⁵¹

²⁴⁶ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2019, s. 43

²⁴⁷ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2021, s. 19

²⁴⁸ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2021, s. 38

²⁴⁹ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2022, s. 6

²⁵⁰ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2022, s. 19

²⁵¹ Výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové, 2022, s. 41

Tabulka 6: Kategorizovaný přehled zmínek o Ruské federaci ve výročních zprávách Nadace Rosy Luxemburgové v letech 2014-2022

Kategorie	Sentiment	Frekvence	Intenzita
Bezpečnost	5x negativní 2x neutrální	7	7x vedlejší téma
Politické/mezinárodní vztahy	/	0	/
Ekonomické vztahy	1x negativní	1	1x vedlejší téma
Energetika	4x negativní 2x neutrální	6	6x vedlejší téma
Kulturní a společenské vztahy	4x pozitivní 7x neutrální	11	11x vedlejší téma
Lidská práva a demokracie	7x negativní	7	3x hlavní téma, 4x vedlejší téma
Média a propaganda	/	0	/

Zdroj dat: vytvořeno autorkou práce

6.7 Shrnutí

Červená nit, která se line výročními zprávami Nadace Friedricha Eberta, je jednoznačně zdůrazňování potřeby dialogu. Nadace se k Rusku nestaví pozitivně, naopak Rusko zmiňuje např. jako zemi potlačující demokracii. Na druhou stranu se ale nepouští do důraznější kritiky, nejčastěji pouze konstatuje, že vztahy s Ruskem jsou složité. Změna v přístupu k Rusku během let není patrná, ani v roce 2022 se ve shrnutí tohoto roku nenachází sebereflexe vnímání Ruska ani předpověď vývoje německo-ruských vztahů. Nejméně vztah k Rusku či tamější aktivitu nadace reflektuje v letech 2018, 2019, 2020.

Nadace Konrada Adenauera na rozdíl od FES ve dvou posledních výročních zprávách přiznává, že se někteří politici v pohledu na Rusko zmýlili, konkrétní chyby či politiky nezmiňuje. V roce 2014 a 2022 je vidět, že vztahy Západu s Ruskem rezonovaly a nadace pořádala více akcí o vztahu k Rusku. Celkově se ale tématu Ruska ve svých ročních shrnutích obsáhle nevěnuje, spíše se jedná o jednotlivé zmínky v textu, v letech 2017 a 2019 Rusko nezmiňuje vůbec.

Rusko jako viníka ukrajinské krize v roce 2014 označila i Nadace Hannse Seidela, rovněž tak učinila o 8 let později při ruské invazi na Ukrajinu. Na jedné straně se zástupci HSS setkali v roce 2014 s ruskými opozičníky a Rusko je zmiňováno i s negativními konotacemi, na druhé straně se nadace věnovala primárně nekonfliktním tématům jako je věda, hospodářství, náboženství, sport a turismus. Nadace ovšem německo-ruské vztahy ani

zpětně nijak kriticky nereflektuje, v roce 2016 a 2020 Rusko ve svých výročních zprávách nezmiňuje vůbec.

Nadace Heinricha Bölla ukrajinskou krizi v roce 2014 vnímá jako zatěžující pro evropsko-ruské vztahy a ohrožující mírové uspořádání, invazi v roce 2022 označuje za ruskou agresi a historický předěl. V rámci debat expertů reagujících na situaci na Ukrajině zaznívaly velmi kritické hlasy vůči Ruské federaci již v roce 2014, mimo jiné zaznělo i varování, že ruská zahraniční politika se bude vyostřovat. Toto varování a zároveň apel na větší aktivitu Německa v mezinárodním dění působí z dnešního pohledu a v porovnání s ostatními nadacemi přelomově. Za hodné zmínky v kontextu současné situace, kdy česká kontrarozvědka odhalila ruskou vlivovou síť, od které si němečtí politici z AfD nechali zaplatit²⁵², považují fakt, že HBS se věnovala projektu zkoumající propojení extrémní pravice v Evropě s šířením ruské propagandy a ruského vlivu již v roce 2014. V roce 2017 na diskuzích HBS znovu zaznívá varování, že Rusko stále vnímá východní Evropu jako svou sféru vlivu a je připraveno zakročit i vůči domnělému vměšování. HBS se v průběhu sledovaného období věnovala podpoře kritiků současného ruského režimu a projektům mapujícím ruský vliv na evropskou politiku, dále artikulovala témata jako LGBT, feminismus a gender, bezpečnost, ekologie, restrikce vůči ruské opozici a občanské společnosti a energetickou závislost na Rusku.

Největší rozdíl mezi reakcemi na ruskou agresi v roce 2014 a 2022 vykazuje Nadace Friedricha Naumanna. Ukrajinskou krizi ve výroční zprávě za rok 2014 pouze velmi letmo zmiňuje, výroční zprávě za rok 2022 naopak dominuje téma ruské agrese. Nadace reflektuje malou ostražitost Evropanů vůči Putinově zahraniční politice, která byla podle FNS viditelná již od invaze do Gruzie v roce 2008, současně přiznává, že naivita ve vztahu k Rusku panovala i v kruzích politiků spřízněné FDP. FNS zpochybňuje také fungování přístupu „Wandel durch Handel“ (česky „Proměna skrze obchod“). Sama nadace tento přelom nazývá koncem německé naivity, zaznívá i názor, že by se Rusko mělo izolovat. Zástupci nadace kromě obvyklé reakce ve formě pořádání konferencí a vydávání publikací na téma vztahu k Rusku podali trestní oznámení na ruského prezidenta a vojenské vedení ruské armády. V průběhu sledovaného období se nadace soustředila zejména na lidská práva a oceňování ruských opozičníků, jimž od roku 2016 uděluje Cenu Borise Němcova. Nadace Friedricha

²⁵² Bezpečnostní informační služba, 2023

Naumanna se sice věnovala lidským právům ve vztahu k Rusku, ale až do roku 2022 opomíjí otázku evropské bezpečnosti.

Nadace Rosy Luxemburgové z ukrajinské krize v roce 2014 viní i chybnou politiku Německa, NATO a Evropy, ve výroční zprávě za rok 2022 se příčinami ruské agrese nezabývá, reaguje na ni sérií diskuzí o socioekonomických důsledcích války. Nadace Rosy Luxemburgové vykazuje nejvíce kontroverzní a protichůdný přístup k Rusku. Jasně se vymezuje proti Putinovu režimu, zároveň však kritizuje NATO a zbrojení. Celkově se RLS během let 2014–2022 nejvíce věnuje historickým tématům zaměřeným na socialismus a marxismus, dále i postavení žen ve společnosti. V roce 2015 a 2020 nadace Rusko ve výročních zprávách vůbec nezmiňuje.

Žádná z nadací ve svých výročních zprávách nereferuje o Ruské federaci pozitivně v oblasti bezpečnosti, zmínky jsou nejčastěji vázány na akce pořádané nadacemi. Každá z nadací uvedla alespoň jednu pozitivní zmínku o německo-ruských vztazích v oblasti kultury a vzdělání (např. workshopy, stipendia pro studenty, ...). FES a KAS navíc pozitivně zmiňovali i vzájemné politické vztahy, a to zejména v souvislosti s nadějí, že dialog s Ruskou federací je možný a povede ke stabilizaci vztahů. Překvapivou pozitivní zmínku v kategorii lidských práv a demokracie ve své výroční zprávě za rok 2019 uvádí HBS, a to z důvodu zdařilého občanského tlaku na zastavení těžby uhlí v Kuzbasu a souvisejícího vyvlastňování pozemků místních obyvatel. Nejméně prostoru německo-ruským vztahům a Ruské federaci jednoznačně věnovala Nadace Rosy Luxemburgové. Právě Nadace Rosy Luxemburgové, Nadace Konrada Adenauera a Nadace Hannse Seidela v některých výročních zprávách Rusko vůbec nezmiňují. Naopak Nadace Friedricha Eberta, Nadace Heinricha Bölla a Nadace Friedricha Naumanna vždy minimálně Ruskou federaci či vztah k ní zmíní. Témata týkající se Ruska, kterým se nadace věnovaly, jsou zmíněna v předchozích odstavcích. Otázce hrozby Ruské federace pro Evropu se věnovala ve svých shrnutích nejvíce Nadace Heinricha Bölla, která akcentovala represe v rámci Ruska, ale i možnost ruské agrese ve východní Evropě. V porovnání s ostatními nadacemi akcentovala nebezpečí další agrese Ruské federaci jako jediná.

Závěr

Tato práce se zabývala německými politickými nadacemi, jejich činností v zahraničí a zahraničně-politické expertíze na příkladu německo-ruských vztahů. Na začátku bylo zformulováno hned 5 výzkumných otázek, odpovědi na ně shrnuji v následujících řádcích.

Jaké jsou hlavní zahraničně-politické cíle a strategie německých politických nadací?

Zahraničně-politické cíle se mění dle země/regionu, kde nadace působí. Obecně se dá říci, že by všechny nadace měly sledovat jako primární cíl podporu hodnot, jako je demokracie, mír, svoboda a lidská práva. Právě podporou demokratických hodnot je navíc podmíněno jejich financování ze státního rozpočtu SRN. Cíle jednotlivých nadací se také liší dle jejich zaměření a konkrétní sady hodnot, které si určily, a ty jsou následující:

- FES: FES jmenuje cíle jako je podpora hodnot demokracie a míru, výchova nových politiků, podpora proevropského smýšlení, podpora odborových organizací v ostatních zemích, propojení jednotlivých zemí, zprostředkování dialogu a vytváření mezinárodních koncepcí v tématech jako například klima nebo bezpečnost.
- KAS: KAS jmenuje 3 cíle. Prvním cílem je řešit problémy s ohledem na hodnoty vyznávané nadacemi a zlepšit politické podmínky v zemi. Druhým je zajistit transfer vědomostí mezi Německem a druhým státem, vzájemně pak z obou zemí proudí politická témata, což dává impulsy k diskuzím v obou zemích. Třetím je vytvořit veřejná fóra pro zastoupení německých politických a ekonomických zájmů, pobočky nadací totiž slouží jako kontaktní místa.
- HSS: Nadace deklaruje jako cíle podporu rozvojové politiky, prosazování míru a ochrany lidských práv, výměnu vědomostí a podpora mezikulturního dialogu.
- HBS: Nadace nedefinuje obecné cíle, vždy je přizpůsobuje na základě daných oblastí, kterým se věnuje, případně kde se nachází její pobočky. Nicméně mezi hlavní cíle patří jednoznačně podpora lidských práv (zejména práv žen a LGBTQ+), občanské angažovanosti a jednoznačný důraz na zelenou

politiku. V případě Ruska byl pak ze strany nadace Heinricha Bölla kladen důraz na demokracii, lidská práva a dialog mezi Evropou a Ruskem.

- FNS: Nadace v zahraničí podporuje zejména rozvoj demokracie, tržního hospodářství a právního státu, snaží se tak usnadnit vznik liberálních a demokratických společností. Zahraniční kanceláře jsou kontaktními místy, které mají za úkol poskytovat informace o jednotlivých regionech
- RLS: Jako cíle svého zahraničního působení jmenuje prosazování globálních sociálních práv, ekologickou a spravedlivou transformaci společnosti, mezinárodní solidaritu, spravedlivý světový hospodářský řád a pozitivní mír, posílení levicových organizací, podporu levicové historické politiky a kritické teorie.

Mezi strategie určené k prosazování cílů nadace popsané ve výročních zprávách nadací patří poskytování stipendií a stáží pro zahraniční studenty, výměnných pobytů pro mládež, vydávání analýz a především pořádání konferencí a diskuzí v Německu i zahraničí.

Jak se v průběhu času vyvíjel modus operandi německých politických nadací v kontextu německo-ruských vztahů v letech 2014-2022?

Činnost německých politických nadací v Rusku byla postupně ztěžována zákonem o zahraničních agentech z roku 2012 a navazujícím zákonem o nežádoucích organizacích v Rusku z roku 2015. Tyto zákony postupně znemožňovaly spolupráci minimálně s částí ruských partnerů německých politických nadací. Situace vygradovala po otevřené ruské agresi vůči Ukrajině v únoru 2022, po níž musely nadace na základě rozhodnutí ruského ministerstva spravedlnosti v dubnu 2024 své kanceláře v ruských městech zavřít. Činnost přímo v Rusku tedy není v tuto chvíli možná, některé nadace se Rusku jako tématu věnují z kanceláří v sousedních státech Ruské federace, jiné práci na projektech přesměrovaly do svých centrál v Německu. Na základě výročních zpráv je jasně patrné, že byla činnost nadací těmito kroky Ruska ovlivněna, avšak není patrná žádná změna na stylu, jakým nadace pracují.

Jakým tématům se nadace v rámci německo-ruských vztahů věnovaly?

Opět zde nalezneme poměrně široké rozpětí témat, které variuje podle konkrétní nadace a jejích priorit a hodnot. V letech 2014 a 2022 jednoznačně u většiny nadací

dominovalo téma ruské agrese a s ní spojených bezpečnostních otázek. Konkrétní nejvýraznější témata u jednotlivých nadací jsou následující:

- FES: udržení dialogu s Ruskem, politické vzdělávání (zejména Egon Bahr Fellowship)
- KAS: udržení dialogu s Ruskem, studentské vzdělávací výměny
- HSS: vzdělávání (hospodářství, věda, kultura)
- HBS: životní prostředí, lidská práva
- FNS: lidská práva, ruská opozice
- RLS: historické události, vzdělávací pobyty v Rusku

Je patrná změna těchto témat v průběhu času?

U nadací i přes postupné zhoršování se německo-ruských vztahů není kromě případu ruské anexe ukrajinského poloostrova Krym v roce 2014 a ruského v pádu na Ukrajinu v roce 2022 z jejich výročních zpráv patrná změna témat, či reakce na jiné události v německo-ruských vztazích. Téměř všechny nadace v letech 2014 a 2022 uspořádaly akce nebo vydaly publikace na téma ukrajinské krize, případně ruské invaze na Ukrajinu. Jiná změna témat nebyla nalezena.

Reagují změny na konkrétní události v německo-ruských vztazích?

Jak již bylo zmíněno, viditelná byla u většiny německých politických nadací reakce na anexi Krymu v roce 2014. Nejméně tuto událost roku 2014 reflektovaly 2 nadace. Pouze dílčí reakce do svého shrnutí roku 2014 zahrnula Nadace Friedricha Naumanna a malou zmínku obsahovala výroční zpráva Nadace Rosy Luxemburgové. V roce 2022 na ruskou invazi na Ukrajinu reagovaly všechny nadace. Dílčí změny reflektující události v německo-ruských vztazích však nejsou z analyzovaných výročních zpráv patrné. Myslím, že ovšem stojí za to dodat, že Nadace Heinricha Bölla a Nadace Rosy Luxemburgové ve svých výročních zprávách reagují na zpřísňující se legislativu vůči nevládním organizacím. Zmínky o zhoršující se situaci pro německé politické nadace do výročních zpráv zahrnula i Nadace Friedricha Eberta a Nadace Friedricha Naumanna.

Rozhodně vidím prostor k navázání na tuto práci analýzou ostatních výstupů nadací týkajících se Ruska, na něž se nedostalo z důvodu zachování přiměřené délky této bakalářské

práce. Za zajímavé bych například považovala porovnání dvou nejstarších nadací – Nadace Friedricha Eberta a Nadace Konrada Adenauera, které dle mého hledání v jejich online archivech publikovaly každá zhruba 60 dokumentů o Ruské federaci. Ostatní nadace zveřejnily zhruba po 20 výstupech reflektujících téma Ruska. Právě analýza těchto materiálů by mohla odkrýt jemnější nuance ve změně témat a přinést detailnější odpověď na poslední 3 otázky. Pro ještě podrobnější rozbor by bylo vhodné zahrnout i články publikované nadacemi.

Summary

This thesis examined German political foundations, their activities in foreign and foreign policy expertise using German-Russian relations as an example. Five research questions were formulated at the outset, the answers to which I summarize in the following lines.

What are the main foreign policy goals and strategies of German political foundations?

Foreign policy goals vary according to the country/region where the foundation operates. In general, all foundations should pursue the promotion of values such as democracy, peace, freedom and human rights as a primary goal. Moreover, it is the promotion of democratic values that is conditional on their funding from the German state budget. The objectives of each foundation also vary according to their focus and the specific set of values they have identified, which are as follows:

- FES: promoting values such as democracy and peace, educating new politicians, promoting a pro-European mindset, supporting trade unions in other countries, connecting countries, facilitating dialogue and developing international approaches on issues such as climate and security
- KAS: KAS names 3 objectives. The first objective is to solve problems with respect to the values professed by the foundations and to improve the political conditions in the country. The second is to ensure the transfer of knowledge between Germany and the other country, mutually then political topics flow from both countries, giving impulses for discussions in both countries. The third is to create public forums for the representation of German political and economic interests, as the foundation branches serve as contact points.
- HSS: promotion of development policy, promotion of peace and protection of human rights, exchange of knowledge and promotion of intercultural dialogue
- HBS: The Foundation does not define general objectives, it always adapts them to the individual areas it is dedicated to or where it has branches. However, the main objectives clearly include the promotion of human rights (especially women's rights and LGBTQ+ rights), civic engagement and a clear focus on green policies. In the case of Russia, the Heinrich Böll Foundation's emphasis

was on democracy, human rights and dialogue between Europe and Russia.

- FNS: Abroad, the Foundation particularly promotes the development of democracy, the market economy and the rule of law, thus trying to facilitate the emergence of liberal and democratic societies. The foreign offices are focal points to provide information on the various regions
- RLS: It names the promotion of global social rights, the ecological and just transformation of society, international solidarity, a just world economic order and positive peace, the strengthening of leftist organizations, and the promotion of left-wing historical politics and critical theory as the goals of its work abroad.

Strategies designed to further the Foundation's goals, as described in the Foundations' annual reports, include providing scholarships and internships for international students, youth exchanges, publishing analyses and, most importantly, organizing conferences and discussions abroad.

How has the modus operandi of German political foundations evolved over time in the context of German-Russian relations between 2014 and 2022?

The activities of German political foundations in Russia have been progressively hampered by the 2012 Foreign Agents Act and the follow-up 2015 Law on Undesirable Organisations in Russia. These laws gradually made it impossible to cooperate with at least some of the Russian partners of German political foundations. The situation escalated after the open Russian aggression against Ukraine in February 2022, after which the foundations had to close their offices in Russian cities following a decision by the Russian Ministry of Justice in April 2024. Thus, working directly in Russia is not possible at the moment, some foundations are working on Russia as a topic from offices around Russia, others have redirected project work to their headquarters in Germany. Based on the annual reports, it is at least clear that the foundations' activities have been affected by this, but the change in their working style is not apparent.

What topics did the foundation focus on in the context of German-Russian relations?

Again, there is a fairly wide range of topics, which varies according to the particular foundation and its priorities and values. In 2014 and 2022, the topic of Russian aggression and related security issues clearly dominated for most foundations. The specific most

prominent themes for each foundation are as follows:

- FES: maintaining dialogue with Russia, political education (especially the Egon Bahr Fellowship)
- KAS: maintaining dialogue with Russia, student educational exchanges
- HSS: education (economy, science, culture)
- HBS: environment, human rights
- FNS: human rights, Russian opposition
- RLS: historical events, educational visits to Russia

Is there a noticeable change in these themes over time?

For foundations, despite the gradual deterioration of German-Russian relations, apart from the case of Russia's annexation of the Ukrainian peninsula of Crimea in 2014 and Russia's fall to Ukraine in 2022, no change in themes or reactions to other events in German-Russian relations is evident from their annual reports. Almost all of the foundations held events or issued publications on the Ukrainian crisis or the Russian invasion of Ukraine in 2014 and 2022. No other change of topics was found.

Do the changes respond to specific events in German-Russian relations?

As already mentioned, the reaction to the annexation of Crimea in 2014 was visible in most German political foundations. Two foundations reflected the least on this event in 2014. Only partial reactions were included by the Friedrich Naumann Foundation in its summary of 2014 and little mention was made in the annual report of the Rosa Luxemburg Foundation. In 2022, all foundations responded to the Russian invasion of Ukraine. However, partial changes reflecting events in German-Russian relations are not apparent from the annual reports analysed. However, I think it is worth adding that the Heinrich Böll Foundation and the Rosa Luxemburg Foundation respond in their annual reports to the tightening legislation towards NGOs. The Friedrich Ebert Foundation and the Friedrich Naumann Foundation also included references to the worsening situation for German political foundations in their annual reports.

I definitely see room to build on this work by analysing other foundation outputs related to Russia, which were not covered in order to keep the length of this bachelor thesis reasonable. For example, I would find it interesting to compare the two oldest foundations, the Friedrich Ebert Foundation and the Konrad Adenauer Foundation, which, according to

my search in their online archives, have each published about 60 documents on the Russian Federation. The other foundations have published about 20 papers each reflecting on Russia. It is an analysis of these materials that might reveal more subtle nuances in the change of topics and provide a more detailed answer to the last 3 questions. For an even more detailed analysis, it would be useful to include articles published by the foundations.

Použitá literatura

ABELMANN, Anna a Katharina KONAREK. *The German Political Foundations' Work between Jerusalem, Ramallah and Tel Aviv* [online]. Springer VS, 2018 [cit. 2024-07-29]. ISBN 978-3-658-20019-0. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-20019-0>

ADLER, Sabine a Anne RAITH. Ukraine reagiert „mit Empörung“ auf Lindner-Äußerung. *Deutschlandfunk* [online]. 2017 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/russland-und-die-krim-ukraine-reagiert-mit-empoeuerung-auf-100.html>

Annalena Baerbock urges hard line on Russia, China. *Deutsche Welle* [online]. 2021 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germany-greens-annalena-baerbock-urges-hard-line-on-russia-china/a-57325437>

Anschuldigungen gegen Friedrich-Ebert-Stiftung in Moskau. *Deutschlandfunk* [online]. 2017 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/anschuldigungen-gegen-friedrich-ebert-stiftung-in-moskau-100.html>

Armin Laschet under fire as critics rake up past comments on Russia. *Financial Times* [online]. 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/3f000fc3-7e88-4a2d-ac36-b3717a41d1a2>

Auslandsbüros: Kontakt und Informationen. *Heinrich Böll Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.boell.de/de/unsere-auslandsbueros>

BARNETT, Michael a Raymond DUVALL. Power in International Politics. *Cambridge University Press* [online]. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/power-in-international-politics/F5F3C74D30A12A5C4CC9B4EFEA152967>

BARTSCH, Sebastian. Politische Stiftungen. In: SCHMIDT, Siegmara, Gunther HELLMANN a Reinhard WOLF. *Handbuch zur deutschen Außenpolitik*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 280-289. ISBN 978-3531136526.

BATHON, Roland. Ende einer Ära in Moskau. *Journalismus von links* [online]. 2022 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.nd-aktuell.de/artikel/1163446.rosa-luxemburg-stiftung-ende-einer-ara-in-moskau.html>

BIS odhalila ruskou vlivovou síť. Aktéři skončili na sankčním seznamu. *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2024, 28. 3. 2024 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/aktuality/bis-odhalila-ruskou-vlivovou-sit-akteri-skoncili-na-sankcnim-seznamu-ff8aacba.html>

BROS, Aurélie, Tatiana MITROVA a Kirsten WESTPHAL. *German-Russian Gas Relations A Special Relationship in Troubled Waters* [online]. Berlín, 2017 [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2017RP13_wep_EtA1.pdf

BUBROWSKI, Helene. Kein Geld für AfD-nahe Stiftung. *Frankfurter Allgemeine* [online]. 2023 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/kein-geld-fuer-afd-nahe-desiderius-erasmus->

[stiftung-19305722.html](#)

Bundespräsident kritisiert Schröder. *Tagesschau* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z:

<https://www.tagesschau.de/inland/steinmeier-kritik-schroeder-101.html>

Büro Moskau - Russische Föderation. *Heinrich Böll Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://www.boell.de/de/2013/11/20/buero-russland-moskau>

CDU-Vize kritisiert „Anti-Putin-Populismus“. *Handelsblatt* [online]. 2014 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

<https://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/krim-krise-cdu-vize-kritisiert-anti-putin-populismus/9630326.html>

Council on Foreign and Defense Policy. *Committee on International Affairs of the State Duma* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://interkomitet.com/about-the-committee/our-partners/council-on-foreign-and-defense-policy/>

DAEHNHARDT, Patricia a Vladimír HANDL. Germany's Eastern Challenge and the Russia–Ukraine Crisis: A New Ostpolitik in the Making? *German Politics* [online]. 2018, , 445-459 [cit. 2024-01-10].

Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09644008.2018.1448385>

DECKER, Markus. Kipping und Riexinger kontra Wagenknecht. *Frankfurter Rundschau* [online]. 2019 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z:

<https://www.fr.de/politik/kipping-riexinger-kontra-wagenknecht-11219944.html>

Deputy Speaker of the Federation Council: Konstantin Kosachev. *Federation Council of the Federal Assembly of the Russian Federation* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z:

<http://council.gov.ru/en/structure/persons/1224/>

Der Putin-Versteher. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

<https://www.sueddeutsche.de/politik/laschet-aussenpolitik-putin-russland-1.5180476>

Die staatliche Förderung politischer Stiftungen bedarf eines gesonderten

Parlamentsgesetzes. *Bundesverfassungsgericht* [online]. 2023 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z:

<https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2023/bvg23-022.html>

Die Stiftung im In- und Ausland. *Friedrich Naumann Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://www.freiheit.org/de/deutschland/die-stiftung-im-und-ausland>

DIERKS, Benjamin. Politische Stiftungen im Dilemma. *Deutschlandfunk* [online]. 2022 [cit. 2023-12-23].

Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/unter-druck-politische-stiftungen-im-dilemma-100.html>

DORNBLÜTH, Gesine. Russische Medien begrüßen den „Gegner der Kanzlerin“. *Deutschlandfunk* [online].

2016 [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/seehofer-in-moskau-russische-medien-begruessen-den-gegner-100.html>

DORNBLÜTH, Gesine. Russische NGOs und das Agenten-Gesetz: Isoliert und stigmatisiert. *Deutschlandfunk*[online]. 2017 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z:

<https://www.deutschlandfunk.de/russische-ngos-und-das-agenten-gesetz-isoliert-und-100.html>

DORNBLÜTH, Gesine. Seehofer zu Besuch bei Putin. *Deutschlandfunk* [online]. 2016 [cit. 2024-04-01].

Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/russland-seehofer-zu-besuch-bei-putin-100.html>

DVOŘÁK, Tomáš a spol. Úvod do studia dějepisu [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2014 [cit. 2024-07-27]. ISBN 978-80-210-7013-4. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/sites/default/files/pdf/130405-monography.pdf>

EATON, George. German Left Party leader Katja Kipping: “As a Marxist, you can never be dogmatic.” *New Statesman* [online]. 2018 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.newstatesman.com/encounter/2018/10/german-left-party-leader-katja-kipping-marxist-you-can-never-be-dogmatic>

Erklärung zur Listung der Heinrich-Böll-Stiftung als „unerwünschte Organisation“ in Russland. *Heinrich-Böll-Stiftung* [online]. 2022 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.boell.de/de/2022/05/23/erklaerung-zur-listung-der-heinrich-boell-stiftung-als-unerwuenschte-organisation>

Finanzierung. *Konrad Adenauer Stiftung* [online]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.kas.de/cs/finanzierung>

FLANDROVÁ, Linda. Soft power: Mít či nemít? *Ústav mezinárodních vztahů Praha* [online]. 2013 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/soft-power-mit-ci-nemit>

Friedrich Ebert - Biographie. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. [cit. 2023-12-21]. Dostupné z: <https://www.fes.de/stiftung/friedrich-ebert/friedrich-ebert-biographie>

Friedrich Naumann: Ein Leben für die Freiheit [online]. Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit, 2019 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://shop.freiheit.org/#!/Publikation/829>

Gemeinsame Erklärung [online]. 1998 [cit. 2023-12-23]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/bibliothek/03178.pdf>

Generation Z - FES Youth Study Russia 2020. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. 2020 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://russia.fes.de/en/projekte/generation-z>

German government row over Nord Stream 2. *EURACTIV* [online]. 2021 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/energy/news/german-government-row-over-nord-stream-2/>

Germany, Russia face minefield of misunderstanding. *Deutsche Welle* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/german-russian-relations-a-minefield-of-misunderstanding/a-60358517>

Germany's Baerbock warns of Russian threat at first US trip. *Deutsche Welle* [online]. 2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-baerbock-warns-of-russian-challenge-at-first-us-trip/a-60333477>

Geschichte der Hanns-Seidel-Stiftung. *Hanns Seidel Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.hss.de/ueber-uns/geschichte/>

Geschichte der Stiftung. *Heinrich Böll Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://www.boell.de/de/geschichte-der-stiftung>

Geschichte, Struktur und Wirken der politischen Stiftungen in der Bundesrepublik Deutschland [online].

2006 [cit. 2023-12-21]. Dostupné z:

<https://www.bundestag.de/resource/blob/412014/9ecd48358f1c2ea367f08961cdf5d7eb/WD-1-164-06-pdf-data.pdf>

Grüne streiten um Waffenlieferungen. *Taz* [online]. 2015 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z:

<https://taz.de/Militaerische-Hilfe-fuer-Ukraine/!5020753/>

GURKOV, Andrey. Russische Medien feiern Christian Lindner. *Deutsche Welle* [online]. 2017 [cit. 2024-04-

10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/de/russische-medien-feiern-christian-lindner-für-seine-krim-aussage/a-40057618>

Hanns Seidel: CSU-Vorsitzender – Ministerpräsident – Namensgeber. *Hanns Seidel Stiftung* [online]. [cit.

2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.hss.de/ueber-uns/hanns-seidel/>

HEGMANN, Gerhard. Söder fordert Taurus-Einsatz – und wirft Scholz „Bockbeinigkei“ vor. *Welt* [online].

2024 [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.welt.de/wirtschaft/article250417072/Soeder-fordert-den-Taurus-Einsatz-Jetzt-erst-recht.html>

HEIM, Maximilian. Söder beendet Sputnik-Option für Bayern: "Nicht vorstellbar." *BR24* [online]. 2022 [cit.

2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.br.de/nachrichten/bayern/markus-soeder-beendet-sputnik-impfstoff-option-fuer-bayern,SyGWJop>

HEIM, Maximilian. Söder über Russland-Sanktionen: "Ohne Wenn und Aber." *BR24* [online]. 2022 [cit.

2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.br.de/nachrichten/deutschland-welt/soeder-ueber-russland-sanktionen-ohne-wenn-und-aber,TC7jRI4>

Heinrich Böll. *Heinrich-Böll-Stiftung Thüringen* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.boell-thueringen.de/de/heinrich-boell>

HUTH, Peter, Thorsten JUNGHOLT a Jacques SCHUSTER. FDP-Chef Lindner spricht Machtwort in der

Russland-Frage. *Welt* [online]. <https://www.welt.de/> [cit. 2024-04-10]. Dostupné z:

<https://www.welt.de/politik/deutschland/article174865871/Russland-FDP-Chef-Lindner-verteidigt-Sanktionen.html>

I got Putin wrong, says chastened German President. *Reuters* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z:

<https://www.reuters.com/world/europe/i-got-putin-wrong-says-chastened-german-president-2022-04-04/>

Institut für Internationale Zusammenarbeit. *Hans Seidel Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://www.hss.de/ueber-uns/taetigkeitsbereiche/organisation/institut-fuer-internationale-zusammenarbeit/>

International Work. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://www.fes.de/en/stiftung/international-work>

Jahresbericht 2014 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.freiheit.org/sites/default/files/import/2018-05/14256-jb2014de.pdf>

Jahresbericht 2014 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.hss.de/publikationen/jahresbericht-2014-pub595/>

Jahresbericht 2014 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/heinrich_boell_stiftung_jahresbericht_2014.pdf

Jahresbericht 2014 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/7995358/Jahresbericht+2014.pdf/f2260f24-2a54-1b50-beff-caed530fc6b7?version=1.1&t=1602182673114>

Jahresbericht 2014 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/stiftung/Jahresbericht_2014.pdf

Jahresbericht 2015 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.freiheit.org/sites/default/files/import/2018-05/14254-webjb2015.pdf>

Jahresbericht 2015 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/Jahresbericht_2015.pdf

Jahresbericht 2015 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/boell-stiftung_jahresbericht-2015.pdf

Jahresbericht 2015 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/7995358/Jahresbericht+2015.pdf/7760f8ff-be5c-3b28-8758-f53a0109f4b3?version=1.1&t=1602182698811>

Jahresbericht 2015 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/sonst_publicationen/Jahresbericht_2015.pdf

Jahresbericht 2016 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.freiheit.org/sites/default/files/import/2018-05/14253-jahresbericht2016.pdf>

Jahresbericht 2016 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/Jahresbericht_2016.pdf

Jahresbericht 2016 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/hbs_-_jahresbericht_2016_-_online_-_einzel.pdf

Jahresbericht 2016 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/7995358/Jahresbericht+2016.pdf/ec566d95-247b-b229-3fed-34d46db86360?version=1.1&t=1602182700429>

Jahresbericht 2016 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/sonst_publicationen/Jahresbericht_2016.pdf

Jahresbericht 2017 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.freiheit.org/sites/default/files/import/2018-11/15736-jb2017web.pdf>

Jahresbericht 2017 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/Jahresbericht_2017_1.pdf

Jahresbericht 2017 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/web_jahresbericht_2017.pdf

Jahresbericht 2017 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/7995358/Jahresbericht+2017.pdf/a5ee2563-5295-af5c-fdb4-2c07f56e5240?version=1.2&t=1602182820220>

Jahresbericht 2017 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/sonst_publicationen/Jahresbericht_2017_de.pdf

Jahresbericht 2018 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.freiheit.org/sites/default/files/2019-11/jahresbericht_2018_web_0.pdf

Jahresbericht 2018 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/Jahresbericht_2018.pdf

Jahresbericht 2018 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/jb_boell_2019_web_klein.pdf

Jahresbericht 2018 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/4521287/Jahresbericht+2018.pdf/7c0d0886-163e-65a5-4a2d-9d0a9f9edb61?version=1.2&t=1601998330170>

Jahresbericht 2018 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/stiftung/Jahresbericht_2018_dt.pdf

Jahresbericht 2019 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.freiheit.org/sites/default/files/2020-10/fnf_jahresbericht_2019_web_final.pdf

Jahresbericht 2019 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/Jahresbericht_2019_web2.pdf

Jahresbericht 2019 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/2020-05/Jahresbericht_2019.pdf

Jahresbericht 2019 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/7995358/Jahresbericht+2019.pdf/e6b3cc5f-4b27-c691-289c-fc5ec7b18920?version=1.1&t=1601998722190>

Jahresbericht 2019 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/Jahresberichte/Jahresbericht_2019_Web.pdf

Jahresbericht 2020 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.freiheit.org/sites/default/files/2021-04/fnf_jb_2020_web20final.pdf

Jahresbericht 2020 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.hss.de/download/publications/HSS-Jahresbericht2020.pdf>

Jahresbericht 2020 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.boell.de/sites/default/files/2021-10/Jahresbericht2020.pdf>

Jahresbericht 2020 der Konrad-Adenauer-Stiftung 2020 [online]. 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/11055681/Jahresbericht+2020.pdf/2d8f9e33-a3c2-52c0-c1e9-2c1db4d08e38?version=1.0&t=1624020274651>

Jahresbericht 2020 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/Jahresberichte/Jahresbericht_2020_dt.pdf

Jahresbericht 2021 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.freiheit.org/sites/default/files/2022-06/fnf_jb21_de_190522_web-final.pdf

Jahresbericht 2021 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/HSS_Jahresbericht_2021.PDF

Jahresbericht 2021 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.boell.de/sites/default/files/2022-07/Jahresbericht-2021-Heinrich-Boell.pdf>

Jahresbericht 2021 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/16166715/Jahresbericht+Konrad-Adenauer-Stiftung+2021.pdf/a13f3f42-aaa8-d586-2f25-4187107b01d8?version=1.1&t=1649696471930>

Jahresbericht 2021 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/Jahresberichte/Jahresbericht_2021_dt_Web.pdf

Jahresbericht 2022 der Friedrich-Naumann-Stiftung [online]. 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.freiheit.org/sites/default/files/2023-04/fnf_jb22_de_final_web.pdf

Jahresbericht 2022 der Hanns-Seidel-Stiftung [online]. 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.hss.de/download/publications/JB_01_Jahresbericht-2022.PDF

Jahresbericht 2022 der Heinrich-Böll-Stiftung [online]. 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.boell.de/sites/default/files/2023-08/boell_jahresbericht-2022_v04_erweitert-kommentierbar.pdf

Jahresbericht 2022 der Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. [online]. 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

<https://www.kas.de/documents/252038/22161843/Jahresbericht+2022.pdf/b45420e8-fa73-b0ba-4571-bc198ec17293?version=1.1&t=1680526717645>

Jahresbericht 2022 der Rosa-Luxemburg-Stiftung [online]. 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z:

https://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/Jahresberichte/Jahresbericht_2022_dt_Web.pdf

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2014 / Perspektiven 2015 [online]. Bonn,

2015 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2014.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2015 / Perspektiven 2016 [online]. Bonn, 2016 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2015.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2016 / Perspektiven 2017 [online]. Bonn, 2017 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2016.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2017 / Perspektiven 2018 [online]. 2018 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2017.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2018 / Perspektiven 2019 [online]. Bonn, 2019 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2018.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2019 / Perspektiven 2020 [online]. Bonn, 2020 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/03208/jb-2019.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2020 / Perspektiven 2021 [online]. Bonn, 2021 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/17940/jb-2020.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2021 / Perspektiven 2022 [online]. Bonn, 2022 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/17940/jb-2021.pdf>

Jahresbericht der Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.: Jahresbericht 2022 / Perspektiven 2023 [online]. Bonn, 2023 [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/fes/17940/jb-2022.pdf>

JANJEVIC, Darko. Baerbock: Russia's buildup 'hard not to take as a threat'. *Deutsche Welle* [online]. 2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-baerbock-says-russia-troop-buildup-hard-not-to-take-as-a-threat/a-60456847>

JONÁŠ, Martin. *Fenomén Angela Merkelová*. 2021. Argo. ISBN 978-80-257-3598-5.

KABRHELOVÁ, Lenka a Vojtěch KOUŘIMSKÝ. Putin v projevu odmítl totalitu. Rusko však prý nestojí o demokracii zvnějšku. *IRozhlas* [online]. 2012 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/putin-v-projevu-odmitl-totalitu-rusko-vsak-pry-destoji-o-demokracii-zvnejsku_201212121441_vkourimsky

KAUSCHANSKI, Alexander. Zwischen Misstrauen und Demokratisierung. *Deutsche Welle* [online]. 2019 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.dw.com/de/deutsche-stiftungen-in-russland-zwischen-misstrauen-und-demokratisierung/a-51181892>

Kein Appeasement gegenüber Putin. *FDP* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.fdp.de/kein-appeasement-gegenueber-putin>

KEJLOVÁ, Tamara. Kritice navzdory. Schrödera zvolili do dozorčí rady ruského ropného gigantu Rosněfti. *ČT24* [online]. 2017 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/kritice-navzdory-schroedera-zvolili-do-dozorci-rady-ruskeho-ropneho-gigantu-rosnefti-89298>

KIRSCHBAUM, Erik. German economy minister rejects tougher sanctions on Russia. *Reuters* [online]. 2014

[cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-germany-gabriel-idUSKCN0J00RH20141116/>

KLEKNEROVÁ, Zuzana. Berlín spílá Moskvě. Schröder zatím pije šampaňské s Putinem. *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/berlin-kritizuje-moskvu-a-schroder-boucha-sampus-s-putinem/r~e7d432accfaa1e3af98002590604f2e/>

Konrad Adenauer Stiftung: Moskau [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://www.kas.de/de/web/ru-moskau/home>

Konrad Adenauer: pragmatický demokrat a neúnavný sjednotite. *Evropská unie* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/system/files/2021-06/eu-pioneers-konrad-adenauer_cs.pdf

Konstantin Kosachev. *Russian International Affairs Council* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://russiancouncil.ru/en/konstantin-kosachev/>

Kräftereservoir: Die deutschen politischen Stiftungen in Russland. In: *Vol. 62, No. 6/8, Auge auf!: Aufbruch und Regression in Russland* [online]. Berliner Wissenschafts-Verlag, 2012, s. 485-504 [cit. 2024-07-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/44935746>

KWIATKOWSKA-DROŹDŹ, Anna a Konrad POPLAWSKI. The German reaction to the Russian-Ukrainian conflict – shock and disbelief. *Centre for Eastern Studies* [online]. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2014-04-03/german-reaction-to-russian-ukrainian-conflict-shock-and>

Laschet: «Brauchen Russland für viele Fragen in der Welt». *Welt* [online]. 2019 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.welt.de/regionales/nrw/article199852026/Laschet-Brauchen-Russland-fuer-viele-Fragen-in-der-Welt.html>

Laschet: Dialog mit Russland ist nötig. *Deutsche Welle* [online]. 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.dw.com/de/laschet-dialog-mit-russland-ist-notig/a-57884875>

Laschet: Täter des Ukrainekriegs werden zur Verantwortung gezogen. *Bundestag* [online]. 2022 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw18-interview-laschet-893352>

LAU, Jörg. „Wandel durch Handel“. *Internationale Politik* [online]. 2021 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://internationalepolitik.de/de/wandel-durch-handel-0>

Linke soll laut Kipping Position zur Nato überdenken. *Welt* [online]. 2023 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article244494934/Katja-Kipping-Linke-muss-Position-zur-Nato-ueberdenken.html>

Linke: Gauck gießt Öl ins Feuer. *Deutschlandfunk* [online]. 2014 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.deutschlandfunk.de/russland-kritik-linke-gauck-giesst-oel-ins-feuer-100.html>

Linke: Schubert und Kipping verurteilen Russland scharf. *Berliner Morgenpost* [online]. 2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.morgenpost.de/berlin/article234981495/Linken-Vositzende-Schubert->

[Russland-ist-eine-Diktatur.html](https://www.inpost.d/berlin/article234981495/Linken-Vositzende-Schubert-Russland-ist-eine-Diktatur.html)[post.d/berlin/article234981495/Linken-Vositzende-Schubert-Russland-ist-eine-Diktatur.html](https://www.inpost.d/berlin/article234981495/Linken-Vositzende-Schubert-Russland-ist-eine-Diktatur.html)

Linken-Chef Riexinger hofft auf Rot-Rot-Grün: „Keine Kampfeinsätze der Bundeswehr mehr“.

SCHIERMEYER, Matthias. *Stuttgarter Zeitung* [online]. 2017 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z:

<https://www.stuttgarter-zeitung.de/inhalt.linken-chef-riexinger-hofft-auf-rot-rot-gruen-die-spd-hat-den-schuss-nicht-gehoert-page2.cbe29ea2-ae6b-4fd5-802a-97453c545ffd.html>

LIZCOVÁ, Zuzana, Vladimír HANDL, Miroslav KUNŠTÁT a Tomáš NIGRIN. *Německo 1989–2021*. NLN – Nakladatelství Lidové noviny, 2022. ISBN 978-80-7422-890-2.s

LOKSHINA, Tanya. Russian civil society deemed ‘undesirable’. *Human Rights Watch* [online]. 2015 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2015/05/20/russian-civil-society-deemed-undesirable>

Lonely Russia. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z:

<https://russia.fes.de/en/translate-to-german-odinokaja-rossija>

MARSH, Sarah a Madeline CHAMBERS. Germany freezes Nord Stream 2 gas project as Ukraine crisis deepens. *Reuters*[online]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/energy/germanys-scholz-halts-nord-stream-2-certification-2022-02-22/>

MASSING, Peter. Politische Stiftungen. *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 2015 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/lernen/politische-bildung/193401/politische-stiftungen/?p=all>

Meeting of the Valdai Discussion Club. *President of Russia* [online]. 2020 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <http://www.kremlin.ru/events/president/news/64261>

Merkel kritisiert Lindners Haltung zur Krim-Annexion. *Zeit Online* [online]. 2017 [cit. 2024-04-10].

Dostupné z: <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-09/russland-christian-lindner-angela-merkel-krim>

Mlčící vrah s knírkem: Proč německá vláda nekomentuje tajemný atentát v Berlíně [online]. 2019, **2019**(41) [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2019/41/mlcici-vrah-s-knirem>

Navalnyj je v Berlíně. Bez nouzového přistání by byl zemřel, tvrdí organizátor transportu. *ČT24* [online].

2020 [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/navalnyj-je-v-berline-bez-nouzoveho-pristani-by-byl-zemrel-tvrdi-organizator-transportu-45469>

Německo vydalo zatykač na ruského hackera kvůli útoku na Spolkový sněm. *ČT24* [online]. 2020 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/nemecko-vydalo-zatykac-na-ruskeho-hackera-kvuli-utoku-na-spolkovy-snem-50297>

NĚMECKO. *Gesetz zur Finanzierung politischer Stiftungen aus dem Bundeshaushalt*

(*Stiftungsfinanzierungsgesetz - StiftFinG*). In: . 2023. Dostupné také z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stiftfing/StiftFinG.pdf>

NEUKIRCH, Ralf. CDU-Kritik an Seehofers Russlandbesuch: Putins Helfer. *Spiegel* [online]. 2017 [cit.

2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/horst-seehofer-besucht-wladimir-putin->

[kritik-aus-der-cdu-a-1137189.html](https://www.vorwaerts.de/international/schliessung-des-fes-buros-russland-gab-keine-warnungen-im-vorfeld)

NINK, Karin. Schließung des FES-Büros in Russland: Gab keine Warnungen im Vorfeld. *Vorwaerts* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z:

<https://vorwaerts.de/international/schliessung-des-fes-buros-russland-gab-keine-warnungen-im-vorfeld>

NK Rosneft' PAO: Change in Shareholder Structure. *Financial Times* [online]. 2020 [cit. 2024-03-18].

Dostupné z: <https://markets.ft.com/data/announce/detail?dockey=1323-14552728-4OV9HFH6NJLLP4G80R8SV8TO49>

North Korea recognises breakaway of Russia's proxies in east Ukraine. *Reuters* [online]. 2022 [cit. 2024-01-

13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/north-korea-recognises-breakaway-russias-proxies-east-ukraine-2022-07-13/>

NYE, Joseph. Soft Power. *JSTOR* [online]. 1990 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z:

<https://www.jstor.org/stable/1148580>

O nás. *Nadace Rosy Luxemburgové* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://rosalux.cz/o-nas/>

Politische Stiftungen im Ausland. *Hans Seidel Stiftung* [online]. c2024 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z:

<https://www.hss.de/archiv/50-jahre-hss/auslandsarbeit/internationale-zusammenarbeit/politische-stiftungen-im-ausland/>

Politische Stiftungen. *Bundesministerium des Inneren und für Heimat* [online]. 2023 [cit. 2023-12-12].

Dostupné z: <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/heimat-integration/gesellschaftlicher-zusammenhalt/politische-stiftungen/politische-stiftungen-node.html>

POST, Moritz. Markus Söder bei Lanz (ZDF): „Putin hat uns alle belogen“. *Frankfurter Rundschau* [online].

2022 [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.fr.de/kultur/tv-kino/kritik-ukraine-krieg-markus-lanz-ard-putin-russland-csu-soeder-tv-91413516.html>

PROCHÁZKOVÁ, Petra. Řekl jsem Putinovi, ať zastaví palbu. Mlčel. *Deník N* [online]. 2024 [cit. 2024-03-

30]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1376151/rekl-jsem-putinovi-at-zastavi-palbu-mlcel/?ref=titl>

První oběť nového zákona – americká nadace má v Rusku utrum [online]. 2015 [cit. 2024-03-29]. Dostupné

z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/prvni-obet-noveho-zakona-americka-nadace-ma-v-rusku-utrum-129709>

PSALEDAKIS, Daphne, Vladimir SOLDATKIN a Olesya ASTKAHOVA. No change to Rosneft sanctions despite ownership change - U.S. Treasury. *Yahoo Finance* [online]. 2021 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z:

<https://finance.yahoo.com/news/no-change-rosneft-sanctions-despite-100814421.html>

Reden zur Zeitenwende. *Die Bundesregierung* [online]. 2022 [cit. 2023-12-26]. Dostupné z:

<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/992814/2131062/78d39dda6647d7f835bbe76713d30c31/bun-deskanzler-olaf-scholz-reden-zur-zeitenwende-download-bpa-data.pdf>

Regierungsbefragung im Deutschen Bundestag mit Bundeskanzlerin Merkel. *Die Bundesregierung* [online].

2020 [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/regierungsbefragung->

[kanzlerin-1752666](#)

RENVERT, Nicole. Von Soft Power zu Smart Power: Zur Rolle der Mittler in den transatlantischen Beziehungen. *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 2011 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/59614/von-soft-power-zu-smart-power-zur-rolle-der-mittler-in-den-transatlantischen-beziehungen/>

RIEXINGER, Bernd. DIE LINKE muss die Stimme der Vernunft gegen Militarisierung sein. *Die Freiheitsliebe* [online]. 2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://diefreiheitsliebe.de/politik/die-linke-muss-die-stimme-der-vernunft-gegen-militarisierung-sein/>

Ruské úřady označily premiéra Kasjanova za zahraničního agenta. *Seznam Zprávy* [online]. 2023 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-ruske-urady-oznacy-expremiera-kasjanova-za-zahranicniho-agenta-240371>

Ruský agent vraždil v Berlíně. Komplikové jezdili do Schengenu přes Česko. *Seznam Zprávy* [online]. 2020 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rusky-agent-vrazdil-v-berine-komplikove-jezdili-do-schengenu-pres-cesko-118764>

Russia 2050. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. 2020 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://russia.fes.de/proekty/rossija-2050>

Russia recognizes independence of Ukraine separatist regions. *Deutsche Welle* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/russia-recognizes-independence-of-ukraine-separatist-regions/a-60861963>

Russia: Reject Proposed Changes to Rules on Foreign-Funded NGOs. *Human Rights Watch* [online]. 2012 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2012/07/13/russia-reject-proposed-changes-rules-foreign-funded-ngos>

Russia: Sham Upgrade for ‘Foreign Agents’ Law. *Human Rights Watch* [online]. 2016 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2016/05/27/russia-sham-upgrade-foreign-agents-law>

Russian Crisis. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://russia.fes.de/en/russiancrisis>

Russland erklärt Friedrich-Ebert-Stiftung zur „unerwünschten Organisation“. *Friedrich-Ebert-Stiftung* [online]. 2024 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.fes.de/presse/aktuelle-pressehinweise/russland-erklaert-friedrich-ebert-stiftung-zur-unerwuenschten-organisation>

Russland schließt parteinahe deutsche Stiftungen. *Frankfurter Allgemeine* [online]. 2022 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/moskau-arbeitsverbot-fuer-ai-hrw-und-deutsche-stiftungen-17947248.html>

Russland stuft die Heinrich-Böll-Stiftung als „unerwünscht“ ein. *Deutschlandfunk Kultur* [online]. 2022 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.deutschlandfunkkultur.de/russland-stuft-die-heinrich-boell-stiftung->

[als-unerwünscht-ein-100.html](#)

Russland-Reise von Markus Söder: Bayerische Wirtschaft fordert, den Dialog mit Russland intensivieren. *Außenwirtschaftsportal Bayern* [online]. 2020 [cit. 2024-04-01]. Dostupné z:

<https://international.bihk.de/aktuelles/news/detail/russland-reise-von-markus-soeder-bayerische-wirtschaft-fordert-den-dialog-mit-russland-intensivieren.html>

Russland. *Hanns Seidel Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.hss.de/ueber-uns/standorte/moskau/>

Seismologové zachytili u Nord Streamu před únikem plynu silné výbuchy. *Seznam Zprávy* [online]. 2022 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-plyn-unikl-uz-z-obou-vetvi-nord-streamu-nemci-mluvi-o-sabotazi-215437>

Shareholder structure. *Rosneft* [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: https://www.rosneft.com/Investors/Equity/Shareholder_structure/

SHIFRINSON, Joshua R. Itzkowitz. Deal or No Deal? The End of the Cold War and the U.S. Offer to Limit NATO Expansion. *Quarterly Journal: International Security* [online]. 2016, , 7-44 [cit. 2024-03-31].

Dostupné z: https://www.belfercenter.org/sites/default/files/files/publication/003-ISEC_a_00236-Shifrinson.pdf

SCHUSTER, Robert. Robert Schuster: Pacient Navalnyj a německo-ruské vztahy. *Český rozhlas Plus* [online]. 2020 [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/robert-schuster-pacient-navalnyj-a-nemecko-ruske-vztahy-8282841>

Söder spricht sich gegen harte Russland-Sanktionen aus. *Spiegel* [online]. 2022 [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krise-soeder-spricht-sich-gegen-harte-russland-sanktionen-aus-a-7eddacbb-7fad-455c-8a04-95beba1c2e44>

Stellungnahme zum Entzug der Registrierung der Friedrich-Ebert-Stiftung in Russland. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.fes.de/beitraege/stellungnahme-wir-muessen-unsere-arbeit-in-russland-einstellen>

Stiftungsauftrag. *Friedrich Naumann Stiftung* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.freiheit.org/de/stiftungsauftrag-0>

Syria recognizes independence, sovereignty of Donetsk, Luhansk -state news agency. *Reuters* [online]. 2022 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-recognizes-independence-sovereignty-donetsk-luhansk-state-news-agency-2022-06-29/>

SZYMANSKI, Mike. Das schwierige Verhältnis der SPD zu Russland. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 2022 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.sueddeutsche.de/politik/spd-russland-zerrissenheit-1.5510196>

ŠÍR, Jan a a kol. *Ruská agrese proti Ukrajině*. Druhé vydání. Nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5701-1.

Themenfelder: Die Rosa-Luxemburg-Stiftung und ihr Zentrum für Internationalen Dialog und

Zusammenarbeit (ZID). Rosa Luxemburg Stiftung [online]. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z:

<https://www.rosalux.de/stiftung/zid/themenfelder>

Über uns: Unsere Auslandsbüros – ein weltweites Netzwerk für Demokratie. *Konrad Adenauer*

Stiftung[online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.kas.de/de/web/europaeische-und-internationale-zusammenarbeit/ueber-uns>

Ukraine-Krise: Simone Peter über den Dialog mit Russland am 17.11.2014 In: *YouTube* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=QG4AYrHZ8bc> Kanál uživatele phoenix

Ukraine: Baerbock says 'Russia's war is a turning point'. *Deutsche Welle* [online]. 2022 [cit. 2024-04-10].

Dostupné z: <https://www.dw.com/en/ukraine-german-foreign-minister-says-russias-war-is-a-turning-point/a-60977146>

Ukrajina a Gruzie zatím pozvánku do NATO nedostanou. *Aktuálně.cz* [online]. 2008, 3. 4. 2008 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ukrajina-a-gruzie-zatim-pozvanku-do-nato-nedostanou/r~i:article:601391/>

VON DER BURCHARD, Hans. Baerbock urges German coalition to ‘intensively consider’ Taurus deliveries to Ukraine. *Politico* [online]. 2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/germanys-baerbock-urges-to-intensively-consider-taurus-deliveries-to-ukraine/>

Vraždu Čečence v Berlíně si objednala Moskva, píše německá prokuratura v žalobě. Podezřelý je Rus. *IROZHLAS* [online]. 2020 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/vrazda-rusko-nemecko-cecenec-berlin_2006181253_pj

Wandel durch Annäherung. *Friedrich-Ebert-Stiftung* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.fes.de/wissen/wandel-durch-annaeherung>

WEILAND, Severin. Westerwelle kritisiert russische Razzia-Schikane. *Spiegel* [online]. 26. 3. 2013 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/westerwelle-kritisiert-russische-razzien-bei-ebert-und-adenauer-stiftung-a-890986.html>

WESTENDARP, Louis. German green leader Baerbock opposes Nord Stream 2 permit, calls out Russian ‘blackmail’. *Politico* [online]. 2021 [cit. 2024-01-14]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/baerbock-against-operating-permit-for-nord-stream-2/>

ZACHOVÁ, Aneta a Magdalena RUBIN. Válka mění německou zahraniční politiku. Změnou ale musí projít i společnost. *EurActiv* [online]. 2023 [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/valka-meni-nemeckou-zahranicni-politiku-zmenou-ale-musi-projit-i-spolecnost/>

Zastavte Nord Stream 2, sílí kritika v Německu. Kreml spojení s Navalným odmítá. *ČT24* [online]. 2020 [cit. 2023-12-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/zastavte-nord-stream-2-sili-kritika-v-nemecku-kreml-spojeni-s-navalnym-odmita-44642>

Zwischen Pott und Putin. *Spiegel* [online]. 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/armin-laschet-und-die-aussenpolitik-zu-milde-mit-wladimir->

[putin-a-88ff04b2-5cee-479a-9dfe-e2e6217c6403](#)